Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 1 ноябрь, 1975 шу. • № 131 (5202). • Мах 2 кеп.

ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

«Сунженский» яхача откормочни совхоза коллективо дерригача хьокхамех толамца кхоачашъяьй 1975 шера плани тIайийца социалистически декхараши. Укх шера 27 октябрга кхаччалца йолча хана совхоза хьайбашта тIаккхийтта дулх 2662 центнер да, шера тIаккхетийта лаьрхIар 2600 центнер долча, хIаьта цунах паччахьалкхенна дIаденнар 2608 центнер да. 1 октябрь хьатIакхоачаш совхозо баь пайда 216 эзар сом ба, шера планагIа бе лийрхIар 92 эзар сом болча.

Р. КРИЛЕВСКАЯ,
совхоза директор.
Т. ВАЛИЕВ,
парторганизаце секретарь.
Х. ЧАХКИЕВ,
месткома председатель.

БЕРРИГА НИЗ — ТIАЙИЙЦА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА

Вай мехкара беррига нах санна парте XXV съезда къахьегама совгIаташ кийчдаь накъабахар духьа шоай низи хьинари кходеш бац Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой.

ХIара дийнахьа гIадвугаш йола хоамаш ух республика районий, предприятей, боахамий учреждений коллективашкара цар укх карарча шера а пятилетка а заданеши социалистически декхараши кхоачашдарах. Цу деррига вай Iалаьмате чIогIа доккхал даь ца Iеш бе боаггIача тайпара мах а бу. Цунца цхьана вай дика кхетаду уж толамаш цар атта даьха доацилга. Из дика холуш да ер шу дIадолалуча хана хIара коллективо тIайийцача социалистически декхарашка, встречни планашка хьежача.

Де лаьрхIар низкъала хиннадале а 16 августа рапорт деннад СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината пятилетка кхоачашъярах. Цу ханале грозненски химикаша паччахьалкхенга планал совгIа ехка продукци 15 миллион сомал тIех яр. Кхом баьча бедалах хьаянь продукци 11,5 миллион сомага дIакхаьчар. Цар арахецача продукце ялх тайпана паччахьалкхен дикала Знак еннай.

План а социалистически декхараш а кхоачашдара оттаянь организационно-технически мероприятеш кхоачашъяра тIаерзаяьча социалистически яхьа дешаш хадданза коммунистий собранешка, парткома а цехий партбюрой а заседанешка дувц укхаза.

ДиълагIа шу да коллективе «профессегIа толашагIвар» яха цIи яккхара болам баьржа. Яхьа юкъеззаб комбинатера инженерно-технически болхлой а. ХIанз царех хIаравар ший къаьсттача творчески планагIа болх беш ва. ХIаьта уж деррига творчески гIулакхаш партийни, комсомольски, экономически дешара системе даим дувцилга вIаштIехьдаьккхад партийни комитето. Иштта производство дегIайоалаярца дувзаденна организационни дешаш наха коммунистически кхетам балара беча балхаца айхха дувзаш леладаро дикка аьттув боалийт. Республике меттел Ерригсоюзни яхье а дуккхазза хьалхара моттигаш йоахаш хьаенай цар коллектив укх пятилетка шерашка.

Цу тайпара шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбаха ховш йола коллективаш, бIарчча районаш республике кIезига яц. Царех я хIанзле пхе шера заданеш кхоачашъянь яьпеи КПСС XXV съезда сийна яьржеча яхье хьалха латтачарца йолеи Ачхой-Мартановски, Шелковской, Ножай-Юртовски, Ведении районаш, «Электроприбор», «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ, Н. Анисимова цIерагIа Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха заводаш, «Новосельский», «Ассинский» совхозаш, «Коминтерн» колхоз, кхыяраш.

КарагIдаьнначо вай дегаш гIоздоах, цхьабакъда пятилетка чакхъяла бисар ши бутт мара беце а шоаш дешна дош меттел паччахьалкхеи план а кхоачаш ца еш йола предприятеш, боахамаш вайцига долаш да. Паччахьалкхен декхар тIадусаш хьайоагIа тахан Нохч-ГIалгIай цементни, Грозненски ремонтно-механически, Карабулакски рудни йоаца гIишлои материалаш кийчъю, Назрановски кирпичкаш ю заводаш, Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене дуккха организацеш, «Назрановский» совхоз, Сунженски района XX партсъезда цIерагIа колхоз, дуккха кхыяраш.

Цар кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша хьалхе а шоай хIара къахьегамхо предприятена, боахама хьалхашка латта декхар бахьан дог лазаш хулга Iалашдаь, уж социалистически яхьа шерра юкъеэза, царна лерттIа къахьегама а салоIама а хьалаш вIаштIехьдаьха даларе тIехьаюсачарна юкъе хургьяцар уж коллективаш. Социалистически декхараш гIа а ийца яхье баьнна къахьегаш ба тха къахьегамхой, яхаш кулгалхоша трибунаш тIара къамаьлаш дарах пайда балац, нагахьа санна яхье баьннарий балха итогаш хан-ханнахьа еш ецe, котбаьннараш боаггIача тайпара морально а материально а белгал ца боахе, хьалха латтачарна карагIдаьннарчунга кхыбараш кхача гIертаргбола гIулакх вIаштIехь ца доаккхе. ХIаьта керттердар паччахьалкхен заданеши социалистически декхараши кхоачашдара хIара участке, бригаде, цехе йолаш йола резерваш хьагучаяхараи царех пайда эцараи къахьегамхой низаш тIадерзаде деза цар.

ХIанз а тоъал дукха предприятеш я республике къахьегама овсарле лакхъяра пятилетка заданеш кхоачаш ца еш, продукци хьаяра боарамал совгIа рузкъа дIаухийташ, производственни мощностех, оборудованех бизза пайда ца эцаш, керда техника производствана юкъе ца кхувлаш, арахецача продукце дикал лакх ца еш. Уж кхоачамбоацараш дIадахара хадданза шоай теркам тIаахийта декхарийла я боахама а общественни а организацеш.

Укх деношка хиннача парте обкома VII пленумо дийцар КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахара республика коллективаша еча кийчонах. Пленумо къаьстта белгалдаьккхар дуккхача партийни комитеташа, юххьанцарча партийни организацеша яхьа лелама лерттIа тIахьожам ца лоаттабелга, тIайийца декхараш кхоачашдара эша хьалаш хьадара боахама кулгалхошкара доагIар дизза хьа ца дехилга, из гIулакх вIаштIехьдоаккхача формализм, ледарло хилийта йиш йоацилга.

Парте горкомаша, райкомаша, юххьанцарча партийни организацеша укх йисача хана тIагIертта болх бе беза хIара коллектив паччахьалкхен плани социалистически декхараши кхоачашдара торонаш хьагучаяхараи царех бизза пайда эцараи оарцагIъяккхара.

Республика заводашка, фабрикашка, колхозашка, совхозашка тIа-тIа шерагIа яржаш латт пхе шера план я продукци дукхагIа яккхара, цун дикал тоаяра, къахьегама овсарле лакхъяра, продукци хьеш дIадохийтар кIезигдара шоаи тIайийца декхараш а кхоачашдара йола социалистически яхь. Вай тешаш да цу боламе баьначарна цIахо йодача хана кхы а доккхагIдола гIулакхаш карагIдаргдолга, КПСС XXV съезда цар къахьегама совгIаташ кийчдергдолга.

КПСС XXV СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи

ТЕХНИКА ХIА АЬННАЧА КИЙЧА ХИЛИЙТА!

КПСС обкома бюроси Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои къоабалъяьй 1976 шера кхашка дергдолча балхашта юртбоахама техника шин ханнахьеи тIехдикеи кийчъяра а хIаьта иштта машинно - тракторни паркага хадданза болх байтар духьа боахамаш тракторашца, комбайнашца Iалашдара а социалистически декхараш тIайийцача Сунженски района колхозийи совхозийи, «Сельхозтехника» объединене механизаторийн инженерно-технически болхлойн инициатива.

КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, «Сельхозтехника» республикански объединени, кхыйола юртбоахама ведомстваш декхарийла я КПСС XXV съезда сийна Сунженски района механизатораша дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца машинно - тракторни парк кхашкарча балхашта шин ханнахьа а тIехдика а кийчъяра тIехьара колхозий, совхозий, «Сельхозтехника» районни объединеней социалистически яхь шерра йоаржае.

СУНЖЕНСКИ РАЙОНА КОЛХОЗИЙ, СОВХОЗИЙ, «СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» ОБЪЕДИНЕНЕ МЕХАНИЗАТОРИЙ, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Шоай деррига низаш КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра тIадерзадаьд Сунженски района юрта боахама болхлоша. 1975 шера хьувкъам лургболча кхашка дIа а йихьа дIатайсар 150 эзар тонн гаргга органически 18 эзар тонн совгIа минеральнии удобренеш. Соахкарчул дикагIа дийхкар хий кхашка тIоадал социяран вегетационни ханашкеи, хIаьта иштта дикагIа лир Iунал а. Цу деррига хIамаша йиш хилийтар, хаоттама хьалаш чоалхане хиннадоллашехьа а, ка болча ялатий во боацаш хьувкъам кхебе. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара баьнна гурахьа дийнача ялатий хьувкъам 17,6 центнер хилар. ПланагIа 17050 тонн дохка лаьрхIа хинна ялат 17126 тонн декхар паччахьалкхенга.

ХIанз гурахьа дув ялаташ дIадийна, баьцадаараш, хьажкIаш чуийца доалаш латт, дIахо а доакъараш кийчдеш, зябь оахаш, юртбоахама техника тоаеш, бIаьстан юхье ювча культурай фу кийчдеш да района боахамаш.

Укх Iай чIоагIа лоархIаме да доакъараш кхом беши пайда дикагIа эцаши декхилга Iалашдар. Цу гIулакха кийчъеш я доакъарий смесаш кийчъелгеи доакъараш хьаьнделгеи Iалашдергдолаш йола доакъара цехаш. Уж деррига балхаш дераш, керттерча даькъе дуккха бараш Iан замалахьа хьайбай боахаме болх беш хургбола механизатораш ба.

Оаха дика кхетаду, хьатIахулча шера хьувкъама гурахьеи Iайи лард йоллаш хилар. Цудухьа «Сельхозтехника» объединене дакъа а лоацаш колхозашка йоаггIача тайпара уйла тIайохийт кхашкара деррига балхаш шоай ханнахьа йистедахара, гуйрани Iаьи мероприятеш чакхъяхара, кхашка удобренеш дIаяхьара, фу, техника кийчъяра, лаьттанца тIоадал соцаеш хий декхара.

Района механизатораша шоай эггара хьалхарча аргIадара декхар лоархI, хIара трактор, комбайн, хIара юртбоахама машин технически дикача хьал тIа, амортизационни ха чакхъяллалца нийсен хадданзеи, балха овсарле лакха йолаш болх бергболаш хилийтар.

«Сельхозтехника» объединеница цхьана района боахамашка дукха хIамаш даьд машинно - тракторни парках пайда эцара эффективность лакхъяра, хIаьта дуккхача даькъе из де вIаштIехьдаьннад технически гIулакх дара керда методаш юкъекхахьар бахьан долаш.

Дика беркат доал «Путь к коммунизму» яхача колхозе машинии ковнаша беча балхах. Юрташка механизатораш кийчбараи чIоагIбараи, цар говзал лакхъяра беш болх ба. 1140 механизаторах 50 процент барий цхьоалагIчеи шоллагIчеи классий квалификаци я.

Къаьстта уйла тIайохийт 1976 шера техника тоаелгеи кхашка деча балхашта кийчъелгеи Iалашдара.

Сунженски района юрташкарча къахьегамхоша Чувашски АССР-еи Курски областеи колхозий, совхозий, «Сельхозтехника» объединеней механизаторий, болхлой, инженерно - технически балхаш дерий социалистически декхараш шерра дийца а дийца, КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахар духьа дерригача халкъо лелаеча социалистически яхьа юкъе а баха, декхар тIаэц:

1976 шера кхашкарча балхашта машинно - тракторни парк шин ханнахьеи тIехдикеи кийчъелга Iалашде, техникана гIулакх дикагIа де, машинаша болх беш йоаккха хаиIаьхъе, ханал хьалха царна списани ергйола гIулакх ца нийсдалийта;

тракторашн комбайнаши тоаяра эша, узлаши агрегаташи «Сельхозтехника» объединене вIашагIтоха а цу ларда тIа машинаша тоаеш йоаха ханаш лоацъе а, мастерскешкарча болхлой къахьегама овсарле лакхъе а техника дуккха а дикагIа кийчъе а, тоаянь хIара машин къаьстта цу гIулакха вIашагIъеллача комиссега гIолла хьаэца;

1975 шера 25 декабрь хьатIаотталехьа тракторaш тоаяра йиъладIча квартала план кхоачашъе, 1976 шера 1 январь хьатIаотталехьа лаьтта оахачеи фу дIадувчеи машинех 80 процент яраш тоаянь яха, хIаьта КПСС XXV съезд хьаелла ди хьатIаотташ машинно-тракторни парж гуйран-Iан замалахва тоаяра план кхоачашъе, лаьтта оахеи фу дIадувя еррига машинаш тоаянь яха, цу даькъе «Сельхозтехника» объединене 80 трактор, ялаташ оарда 12 комбайн, 30 тракторни двигатель, передачаш хувца 20 коробка, ходовой часта 100 каретка тоае, тишъенна оатхалаш 30 эзар сома маьха юхаметтаоттае;

укх шера йиъладIча квартале йол хьоккачеи ялаташ чуэцачеи машинехи комбайнехи 50 процент кийчъе; 1 май хьатIаккхоачаш йол хьокха еррига техника, ялаташ хьоккхача комбайнехи ялаташ чуэцача кхыча машинехи 80 процент тоаянь яха;

гурахьа ялаташ дIаде долалуш «Сельхозтехника» объединене узлаш, агрегаташ, къаьстта дефицитни оатхалаш хувца йиш хургйолаш, кхашкара балхаш деча хана тишъенначa узлаштеи оатхалаштеи меттел халданза боахамаш Iалашде йиш хилийтар духьа, эшшача боараме фонд вIашагIтоха;

ГОСТ-о дIадехкача тайпара техника лоаттаелга вIаштIехьдаккха;

кхашка балхаш дергдола техника шин ханнахьеи дикеи кийчъяьйий хьожаш бригадашта, боахамашта юкъе вIашши проверкаш елга вIаштIехьдаккха, ялаташ хьокха комбайнаш кийра мел йолча моттигера дIакъовлара, къаьстта уйла тIа я йохийташ, царех хIаранена допуск «Д-76» яла;

еррига тракторашта, комбайнашта, автомобилашта доагорацеи машиндаьттацеи дIакъайлача заправкера заправка елга Iалашде;

50 процентал кIезигагIа доаца машинно - тракторни парк, кулгалдеш мастераш - наладчикаш я болаш, специализированни звеньяша технически гIулакх дергдолаш оттае;

укх шера ноябрь хьатIакхачалехьа хьайбаш леладеча помещенешкареи доакъарий цехашкареи еррига машинаш, механизмаш, оборудовани тоаянь яккха;

«Победа», «Путь к коммунизму», XX партсъезда цIерагIча, ЦIеча Эскара цIерагIча колхозашка доакъарий цехаш хьалъянь яха. Доахан Iа доаккхаш мел хургдолча хана боахамашкарча доакъарий цехаша дийнахьа а бус а болх белга Iалашде;

хьатIадоагIача шера бIаьстан юхье балхаш дара боахамашка яхкаьча курсашка 190 тракторист кийчве а тракторашта шин сменагIа болх белга Iалашде а;

1976 шера 65—70 процентал кIезигагIа боаца трактористаш - машинисташ цхьоалагIеи шоллагIеи классаш йолаш хилийтар духьа механизаторашта юха аттестаци е;

гуйран - Iан замалахьа дуккхача колхозхоштеи совхозий болхлоштеи юртбоахама культураш кхеяра агротехника, машинаш тIеи механизмаш тIеи болх беча хана лелае кхерамзлеи техника правилаш, юртбоахама машинаш вIаштIехьъяхареи царех агрегаташ уттаяреи правилаш хьехилга вIаштIехьдаккха. Механизаторашa керда техника, цу даькъе Т-105К, МТЗ-80 яха тракторaш, СК-5 «Нива» яха ялаташ хьокха комбайнаш Iомаелра вIаштIехьдаккха;

наставничества болам шерагIа боаржабе, мастерий опыт къонача кадрашка дIакхачийтар духьа цунна юкъе массане а дакъа лоацаргдола гIулакх де;

техника тIехдикеи шин ханнахьеи кийчъяра а механизаторий говзал лакхъяра а чотах 1976 шера машинех пайда дикагIа эцилга вIаштIехьдаккха, 1975 шерaца нийсйича машинно - тракторни парка балха овсарле 5 процент лакхъе, техника тоаярген цуна технически гIулакх дарген дода ахча планагIа лаьрхIачул 5 процент кIезигде, механизированни балхаш тIа 2 процентал кIезигагIа доацаш дизельни доагор кходе.

Юрта боахама механизаторий, болхлой, специалистий технически творчества эффективность лакхъяр духьа рационализацеи изобретательстваи болх дикка тоабе.

Нохч - ГIалгIай АССР колхозий, совхозий, «Сельхозтехника» районни объединеней беррнгача механизаторашка, комбайнерашка, ремонташ еча болхлошка кхайк тхо КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахар духьа 1976 шера кхашка дергдолча балхашта техника, бIаьстан юхье ювча культурай фу шин ханнахьеи дикеи кийчдара, кадраш Iомаяраи кийчъяраи тIехьарча социалистически яхьа юкъе бахкара уж тIа а хьехаш.

Социалистически декхараш дийца а дийца тIайийнад колхозий, совхозий, «Сельхозтехника» районни объединене механизаторий, инженерно - технически болхлой районни совещане.

ХЬАЙБАША ДИКА IА ДОАККХАРГДА

Iан дика Iалашю яьй Малгобекски района «Ингушский» совхоза Хамхоев Махьа управляющи волча цхьоалагIча отделене. ГIожа доакъар кийчдара бокккха теркам тIабахийтар укхаза соахка гурахьа йийна культураш чуэцаш. Цхьа эзар совгIа гектара тIара чудера гурахьа дийна кIаи мукхи. Цягара 730 тонн ча даьлар. Царех аргIаш дир. Из болх беча хьинаре къахьийгар Хидиров Сафара, Хадзиев Ахьмада.

ПланагIа лийрхIа 200 тонн Iалашъе йиш хиннаеце а деррига низаш оарцагIдаьха отделене кулгалхоша хьакха йиш мел йолчара буц хьокхаш 190 тонн гаргга дика йол кийчйир.

Из доакъар хьайбаша Iа доаккхаргдолча дIатIа а эза бехктоккхамеча сагага эктагIа дIаденнад.

Къаьстта дукха доакъар Iалашдир отделене болхлоша КПСС обкомои республика Министрий Советои доакъар кийчдара кхайкабаьча сентябра, октябра бетташка. Цу хана 860 тонн сенаж еллар. Из укх шера планагIа лийрхIачул дуккха дукхагIа я. Иштта эшачул дуккха совгIа еллай дика силос. ДIадахача шерашка дийнна гIалаташ теркал а деш укх шера бокккха теркам тIабахийтар отделене специалисташа силос йоллара технологена. ХIанз хьайбаш чусовцадаьд. Царна луш йола силос дика хилар гуш да. Къаьстта дика я силоса лаьрхIа дIайийна хиннача 300 гектара тIара ямкхача хьажкIех еллар.

Цунах кхоачамбаь Iаш укхаза. 400 гектара тIара генараш чуийцачул тIехьагIа цу кхашка юхе хIама ца дуташ жа латтача кашарашка 180 тонн генарий кортолгаши чIегIаши дIаэзар. Цох доакъар кийчденн латт хIанз.

Т. АРЧАКОВ.

ЦIаккха ца хиннача тайпара дика вIаштIехьдаьккхар укх шер. Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозе гурахьа юв культураш дIаювлага. Дийнахьа сарралца сеца ха йоацаш болх бу 12 агрегато.

Ше кхееча хьажкIий хIара гектара тIара 35 центнер фу алъяьха хьажкIаш чуена Кодзоев Бахьаудин, укх шера комбайнаца 3 эзар тонн ялат аьрда, 100 гектар генараш чуийца Озиев Мувса, кхыбараш сеялка тIа айттаб.

Октябра сийна къахьегама вахте а айтта гурахьа дув ялат дIадувш ба совхоза механизатораш.

СУРТАШ ТIА: мукх дIабувш я Точиев Саварбика, Дзауров Махьмада агрегаташ, сеялка чу фу чудоассадеш воал Кодзоев Бахьаудин.

Т. АРЧАКОВА сурт.

СОВЕТСКО-ВЬЕТНАМСКИ ДОКУМЕНТАШТА КУЛГАШ ЯЗДАР

Йоккхача Кремлевски двореце 30 октябре кулгаш яздир советско - вьетнамски декларацена.

Декларацена кулгаш яздир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневеи ПТВ ЦК Хьалхарча секретара Ле Зуанеи.

Цул тIехьагIа кулгаш яздир советско - вьетнамски документашта-

Вьетнама Демократически Республикана экономически повкъостал дара хьакъехьа Советски Социалистически Республика правительстванеи Вьетнама Демократически Республиканеи юкъе яьча соглашенена кулгаш яздир:

СССР правительствана хьалхара — СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела Н. К. Байбакова;

ДРВ правительствана хьалхара — ДРВ премьер-министра заместитела, ДРВ Госплана председатела Ле Тхань Нги.

1976—1980 шерий Советски Социалистически Республикай Союзеи Вьетнама Демократически Республикаи халкъбоахама планашта координаци ярах хьахиннарий хьакъехьарча протокола кулгаш яздир:

советски оагIонгахьара — СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела Н. К. Байбакова;

вьетнамски оагIонгахьара — ДРВ премьер - министра заместитела, ДРВ Госплана председатела Ле Тхань Нги.

Советско - вьетнамски документашта кулгаш яздеча хана цига бар:

советски оагIонгахьара — Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, кхыбола официальни нах.

ДРВ оагIонгахьара—СССР-ера ДРВ посол Нгуен Хыу Кхиеу, партийно - правительствени делегаце кхыбола члениаш.

(ТАСС).

Советски болхлой семинар

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумои Министрий Советои республика къахьегамхой депутатий районийи городскойи исполкомий секретарашца, юкъарча отделий заведующешца, инструкторашца семинар йир укх деношка.

Семинаре хиннараша ладийгIар Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета оргинструкторски отдела заведующе М. А. Кузнецова яьча «КПСС XXV съездага кийчо ярца бувзабенна беш бола организационно - массови болх дIахо тоабара хьакъехьарча республика къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомий декхарех» йолча, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума организационни отдела заведующе В. К. Балясникова яьча «Къахьегамхой депутатий моттигерча Советий массазарча комиссей болх дIахо тоабара болча моттигерча Советий исполкомий лоархIамах» йолча, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета оргинструкторски отдела заведующе заместитела А. Г. Киндарова яьча «Къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаша законаш кхоачашдара гIулакхаш малагIча хьала тIа да» яхача докладашка.

Семинаре иштта дийцар горрайисполкомий аппарата балхах дола дуккха практически дешаш, царца моттигерча Советашка делопроизводство тоаяра лош а долаш.

Эскаре гIулакх де болх вай мехкахой

Сийлахьа декхар

Ленински районни военкомата призывной пункте дукха нах хул укх денойшка. Iуйрийна болалий боад къовлабаллалца ух укхаза кагий нах ССР Союза Герзашцарча Низий мугIарашка гIулакх де мегаргдолаш бий хьожача комиссех чакхбовлар духьа. Дегаш айденна ба призывникаш. Из-м кхетадеш а да. Вайнига эскаре гIулакх дар СССР хIара гражданина сийлахьеи бехктокхамеи декхар да. Кагийча наха кхетаду, Даьхе лорвррий мугIараштa юкъебаха шоай безаргболга, пачхаьлкхен лоархIамера декхар кхоачашде — коммунизм хьалъеш боахкача советски наьха маьрша, кхолламе къахьегам, мехка пачхаьлкхен хьаштаu лораде дезаргдолга. Цу деррига чa хIамаша доккхал дайт, дог айду цар.

«Массава а эскаре гIулакх де декхарийла хиларах» долча СССР Законага хьежжа шера шозза — бIаьстал юхьен гурахьен — тIахьех Герзашцарча Низий мугIарашка.

КПСС XXIV съезде ше къамьал деш КПСС ЦК Генеральни секретаря Л. И. Брежнева чIоагг1а мах бир Советски Герзашцарча Низий. цар кхоачашде деза керттера декхараш белгалдир: «Халкъо хьа мел кхелла хIама, — аьнна цо, — тешшаме лорадаь хила деза. Советски пачхаьлкхе чIоагIъяр — из да цун Герзашцара низаш чIоагIлар а, вай Даьхен оборонин низ ма-могга чIоагIбар а».

Советски Эскар вай халкъаца цхьа вахар а долаш дахаш дола цун цхьа дакъа. Вайнига эскаре гIулакх дар — из тIема говзал Iомаю школа хинна Iац. Из цу цхьан хана идейни кхетами физически низи чIоагIбу, дисциплина йолаши дика вIаштIехьваьнчен хилара школа а я.

Эскаре тIема гIулакх де тIахьехале, законо яхачох, массе метта юххьанцара тIема говзал Iомаю тIахьеха ха кхачанза а кхаьча а болча кагийча нахаца производстваьнен дешаран тIера ца а боахаш.

9-ча классе денз общеобразовательни школашка, юкъерча специальни дешара заведенешка, профессионально-технически образоване система дешара заведенешка из говзал хьех штатни военни кулгалхоша.

Дийнахьарча (очни) дешара заведенешка дешаш боацача кагийча наха юххьанцара тIема говзал Iомае еза предприятешка, учреждениешка, организацешка, колхозашка вIашагIъехкача Iомалуча пункташка.

Предприятей, учреждений, организацей, колхозий, дешара заведеней кулгалхой, Закона тIа аьнача тайпара, бехктокхаме ба тIахьеха ха йоацача а йолча а беррига кагийча наха эскаре бокъонца дола тIема гIулакх де кийчо яра хьалхара.

Эскаре гIулакх де кагий нах кийчбара дукха болх бу ДОСААФ республикански, районни комитеташа.

Коммунистически партеи Советски правительствай, вай мехка оборонин низ чIоагIбара хьалдалаза йоакхо я еш, цунца цхьана иштта йоакхо ю Даьхен хьаштаи лорадеш латтараштa эша хьалаш вIаштIехьлахара а.

ТIахьеха ха кхачанза бола кагирхой кийчбара беча балхо ноквъостал ду эскаре гIулакх де боагIа кагий нах юххьаннара тIема говзал йолаш, унахцIена хилара.

Герзашцарча Низий лаьттан тIарча бIу тIа шин шера хила веза гIулакх деш. Цу юкъа тIема говзала программа еррига комплекс Iомае кхув кагийча наьха, тIема гIулакхах бокъонца кхийте боал уж.

Эскаре бокъонца гIулакх деш йоаккха ха лархIа йолаю: хьалхарча ялх бетта тIахьийхараштa — тIахьийхача шера I июле денз, хIаьта шера тIеххьарча ялх бетта тIахьийхараштa — тIахьийхача шера тIехьа доагIача шера I январе денз. Эскаре бокъонца дола тIема гIулакх де тIахьех гIахьехача дийнахьа 18 шу диза маIа нах, 20 шу даьлча эскаре гIулакх даь баьнача, эскарерча кхетамеи дешареи школа яьккха баьнача царна аьттув бола хьалаш хул дIахо дешаран балха бахаран.

СССР Герзашцарча Низий мугIарашка бокъонца дола тIема гIулакх деш граждаиаша яьккха ха цар къахьегама стажаца дIалоархI. Дешара заведенешкара бокъонца дола тIема гIулакх де бигача наьха бокъо я, шоаш запасе бахийтачул тIехьагIа эскаре гIулакх де тIахьехалехьа шоаш баьгIача дешара заведенешка а курсе а деша юха дIачубаха.

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаш, предприятей, учреждений, организацей, колхозий, дешара заведеней кулгалхой декхарийла баьб бокъонца дола тIема гIулакх даь а баьнна эскарера запасе бахийтача наха цар бийхача дийнахьа денз бутт ха валалехьа, цар специальностагей балха опытагеи хьежжа, болх бала.

Цхьабакъда вай республике, халахете а, моттигаш нийсла цхьабола тIахьеха ха кхаьча призывникаш шоаш тIахьехача хана массаза а шоаш баьхача моттигашкара дIа а баьле, ахчаш даха мехка кхыча областашка балха ухаш. Цу хана уж военни учетера дIа ца боалаш а хул моттигаш. ТIахьеха ха кхаьча цхьабараш эскаре гIулакх де дIабахийтара шоаш тIахьийхача пунктaшка ханнахьа тIабагIаш. Законага диллача тIахьеха ха кхаьчан тIема гIулакх деши болча цу тайпарча наха военни комиссара административни порядкагIа гIод тох. ХIаьта шоай аргIа хьаккхаьчача эскаре гIулакх де баха ца тугаш бола нах советски законодательствага хьежжа бехктокхаме оз.

Нохч - ГIалгIайченера тIахьайха эскаре бахарашa цIенен тешамен гIулакх ду. Военкоматашка, предприятешка, колхозашка, совхозашка, тIемахой даьшка-нааношка касткаста письмош ух эскара доакъой командирашкара вайцигара бахача кагийча наха гIулакх дика дарах баркал оалаш.

ТIахьехаш бараша хьоккам эца мегаргба № 1 йолча совхоза болхло хиннача мугIарерча Макаев Оалхазаргара, Стари Сунжерча воккхагIволча сержантагара Берсанукаевгара, город Грозне Заводской районерча Разбаров Анатолецара.

ВоккхагIвола сержант Берсанукаев тIемеи политическии кийчо тIехдика Iомаяь, даькъацарча дикагIа болча специалистех цаI ва, шийна карара бараш кхетамца Iомабеши кхебеш ва.

МугIарера Макаев а Разбаров а, командираша беча хоамагIа, иштта тIехдика тIемеи политическии кийчо йолаш, классни специалисташ ба, хIаьта Разбарова сурт даькккхад пиерра йоаржаьча даькъа байракха хьалхашка.

Райвоенкоматашка стендаш тIа хьалдийтта доакх дикагIболча тIемахой сурташ.

Укх денойшка эскаре гIулакх де болха кагий нах безбаь накъабоахаргбола гIулакх, дика уйла а яь, вIаштIехьдаккханза дарглац моттигерча Iаьдала органий, предприятей, колхозий, совхозий кулгалхоша, хIара призывника ше балха хиннача къахьегамхой коллективагахьара йIовхами йоакхои холургйолаш.

Турпалеи, къонахчала, денала, вIаши хьаллацара, Даьхенцарча бIайхача безама масалаш шортта долаш я вай традицеш. Уж деррига хIамаш Советски Эскара мугIарашка гIулакх деш йоаккхача юкъагIа хIара советски тIемахочун оамалий ло а хиле дIаотт, гIулакхаца, кхетамца, бехктоккхам хетаргболча уйлаца хьалхевалу из.

Каст-каста оал вай, даьй сийлахьча гIулакхий леррагIа хьалкхувш боагIа вай кагирхой, вай бераш. Цу сийленга хьежжа хилар — из да Даьхенна мутIахьа волаш гIулакх дар, шии тIема декхар тешшаме кхоачашдар, тIема техникеи герзи тIагIертта Iомадар.

Советски халкъа хьашташта ма-хеттара а социалистически Дай-мохк лорабара ленински васкеташ кхоачашдара вай парте, цун Центральни Комитето йоакхо еш хилара дола тешал а да «Массава а эскаре гIулакх де декхарийла хиларах» дола Закон.

Цу йоакхонна луш дола жоп хила деза бокъонца дола тIема гIулакх де эскаре тIахьийхача СССР хIара гражданина шии тIема декхар цхьаккха даккха хIама доацаш кхоачашделга.

В. ПОСТНИКОВ,
Грозненски гарнизона военни прокурор, юстице подполковник.

«Воркутауголь» яхача производственни объединене «Заполярная» яхача шахта горнякаша шоай пятилетка кхоачашъяьй. Шу долалелча денз цаI ах миллион тонн кIора баькхаб, планагIа лийрхIачул 500 эзар тонн совгIа а боаккхаш.

«Заполярная» — Печорски кIора боаккхача бассейне йоккхагIа йолча шахтех цаI. КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта шахтераша лаьрхIад шу чакх далале кхы а ах миллионал совгIа тонн кIора баккха.

СУРТА ТIА: ворхIагIча кIора боаккхача участкера хьалха латта шахтераш (аьрдахьара аьттехьа) электрослесарь Корешков Николай, лоаман болхлой Федоров Анатолий, Сорокин Александр, звеньевой Софронов Владимир, лоаман болхло Савченко Виктор, электрослесарь Цывунин Валерий.

С. ГУБСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАННАХЬЕИ ДИКЕИ

КПСС XXV съезда сийна вахте а этта Еррисоюзни социалистически яхье баьнна къахьегаш ба Ачхой - Мартановски района юртабоахама къахьегамхой. Сийлахь - боккхача Октябра 58 шу дузарга КПСС ЦК-ас даьча ТIахьехамашта гIулакхаца жоп луш деррига низаш оарцагIдаьхад цар цIей дезду ди тIакхоачаш кхашкара балхаш чакхдахара. Цунца цхьана кердача пятилетка хьалхарча шера хьувкъама тешшаме лард йоллаш а ба уж.

Хьайбаш леладераша боккха теркам тIабахийтаб хьатIадоагIача Iан кийчо яра.

Хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабу «Самашкинский» совхоза къахьегамхой. Цу боахаме планагIа лийрхIача 2800 гектара тIа гурахьа юв культураш дIайийна яьннай. Цхьабакъда, хIанз а кхашка лелаш я сеялкаш. Планал совгIа кхы а 400 гектар гурахьа юв культураш дIае лерхI укхаза. Цхьатарра тIаяьнна культураш йолча кхашка хилар тхо совхоза керттерча агрономаца Товбулатов Сайд-Ахьмадаца. Гуш дар самашкинцаш дегаш айденна, хургболча хьувкъама йоакхо еш хилар.

— Укх денойшка къаьстта дика къахьегаш ба шоллагIча отделене механизатораши шекара свекла леладераши, — йоах Товбулатова. — Вокх шин отделенечул хьалхагIа ялат дIадийра укказа. 1050 тонн шекара свекла дIаэзай шекар доаккхача заводе, хIаьта еррига совхозо дIаеннар 2400 тонн я. ГIулакх дика вIаштIехьлаккха, наьха уйла балха тIаерзае ховча отделене агронома М. Узарова аьттув ба из.

Сихдаьд кхашкара балхаш кхыча отделенешка а. Тхо цига хиннача дийнахьа Давыденкерча отделене гурахьа юв культураш йийна бала гарга бар механизатораш. Ялат дIадувш бар опыт йола механизатораш Ражапов Вахa, Тогулев Валентин. Сунженски дукъа тIа халача хьалашка лелайора цар шоай агрегаташ. ХIаьта а опыт йолча ахархоша дика дIадувра ялат.

— 450 гектара тIа я гурахьа юв культураш, царех 50 гектар доакъара юв, — йоах отделене агронома Накуев ХIарона. — Лаьтта дика кийчдаьд тха дикагIболча трактористаша С. Хаджиева, Ю. Алхазурова. Оахам дале хIара гектара кхоъ центнер кхоачийташ гранулированни суперфосфат йиллар. ТIаккха нитроамофос теха фу дIадийра. Культураш дIайийна яьлча лаьтта IотоIадеш шаьрдир.

— Хьахиниар гуш да, — йоах агронома баьццара кIувс тесса уллача 137 гектар йолча кха долчахь дIа а хьажа. — Лаьттаца кхоачамболлаш тIунал я.

ХьатIахулача шера хьувкъам дика хилийта даьр дукха да. Боккха теркам тIабахийтар агротехнически хана ялат дIадийна даккхара. Духхьал гурахьа ювча культурашта 840 тонн минеральни удобренеш яххар. Укх гарггарча хана селитра тоссаш подкормка е лерхI.

— ХIанз деррига гурахьа дув ялат дIадийна даьнна долаш кхы кIезнгагIа лоархIам болаш балхаш дац юхедисараш: шекара свекла чуэцаш я, аха езаш зябь я.

2285 гектара тIа бIаьстан юхье юв культураш дIаювргъя совхозе кердача пятилетка хьалхарча шера. Укх денойшка совхоза кхашка нохараш тIехьа а долаш итт агрегат лел. Овсаре къахеьг трактористаша Эдиев Идриса, Хамидов Iийсас, кхыбараша.

Г. ГРУЗИН.

ДАЬЙ НИКЪ ДIАХОХЬОРГБАРАШ

ЭСКАРЕ ГIУЛАКХ ДЕ БОЛХАРИЙ I-ча ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ СЛЕТЕРА

ХIара шера шозза—бIаьстии гурахьеи эскаре гIулакх дара тIахьехаш бола кагирхой накъабоахаш хул вай. Цу дийнахьа военкоматерча эпсара хьалхашка цхьан мугIаре дIаэйтта латта кагий нах байча цIаьхха цецлоал вай: ма сиха йода ха. Дукххача шерашка бIаргкIалар ца боалаш хьалкхийна кIаькаш тахан Даьхе лораяр санна дола къонахий гIулакх кхоачашдалла хиннаб! Цар цIагIарбарий, бовзарий-безарий дегаш кураддоахаш хIама да из, дица хет керда ноахал даьй гIулакх дIахо дахьа кийча хилар. Цу-духьа кагирхой эскаре накъабахар массане а цIен санна деза деш гIулакх да.

Укх тIеххьарча шерашка Советски Эскаре гIулакх де болха кагий нах накъабахар дукххачар цхьана вIашагIа кхийтте дезделга вай вахара юкъеена дика традици а хиппа дIаотташ латт. Цу тайпарча гIулакхех яр массехк ди хьалха Грознерча В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце чакхъяьнна Советски Эскаре гIулакх де болхарий хьалхара городской слет. Цу слете дакъа лоацаш хилар тIемен къахьегамен ветеранаш, партийни, советски, комсомольски органий болхлой.

Из хьайийллача КПСС Грозненски горкома секретара **П. Н. Громова** къамаьл де дош делар Нохч - ГIалгIай АССР тIема комиссара, подполковника **А. С. Шевченкона.**

Республика тIема комиссара гулбеннача кагирхошта дийцар Советски Эскара сийлен традицеех, цун историех, таханарча вахарах. Шоана хьалхашка латтар сийлен декхар да, аьлар цо. ХIана аьлча сийлахь-воккхача баьччас В. И. Ленина хьакхеллача дунен тIа эггара хьалхарча социалистически пачхаьлкхен, коммунизма сийрдача кхоаненга кхачара къахьегаш долча советски халкъа машари сатеми лорабарал сийленагIа декхар хургдац.

Из дизза кхета а деш шоаш дIа мел кхаьчача Нохч-ГIалгIайчеп сай лакха лоаттадеш ба вай республикера Советски Эскарен ТIема-Форда Флотеи гIулакх деш бола дукхха кагирхой. Командоване 27-зза баркал кхайкадаьд, шозза отпуск а енна цIавейта хиннав Iаьржача форда тIарча флотера воккхагIвола матрос БурокIалхара М. А. Зязиков. 17-зза баркал кхайкадаь ва Жайрахьара танкист старшина Б. А. Гамботов. ТIемен политически кийчоц отличникаш ба вай мехкахой — артиллерист сержант А. П. Фомин, мугIарербараш А. П. Жугер, А. В. Разбаров, Н. А. Енин, кхы дукххабараш.

ДIахо республика тIема комиссара дийцар эскаре гIулакх де баха кийчлуча допризывникий гIулакхех. Дукххача предприятешка, школашка, профессионально-технически училищешка, техникумашка каст-каста чакхдоах тIемен къахьегамен ветеранашцара вIашагIкхетараш, тIом лаьттача моттигашка гIолла походаш ю.

Республика районашкеи городашкеи дукха теркам тIаухийт Советски Эскаре гIулакх де баха беза кагирхой тIематехнически специальносташ Iомаяра. ГТО нормативаш дIатела юкъеозара. Из болх кхычарел дикагIа вIаштIехьбаьккхаб г. Грознерча Ленински районе. Ше йистевоалаш подполковника А. С. Шевченкос шоай декхар дизза кхоачашдара тIахьийхар Советски Эскаре гIулакх де болха кагирхой.

Цул тIехьагIа къамаьл дир Советски Союза Турпала, Грозненски районерча «Родина» совхоза директора **П. М. Крутова.** Шоана бIарахьежача сона дагабох бирсача 1941-ча шера моастагIчоа майрра духьалъэйтта сай нийсархой, аьлар цо. Уж а бар цу хана шо санна къона, шун дараш санна сийрда доагар цар бIаргаш а. Зале багIараш а царца эскаре гIулакх де гIоргбола кхыбола кагирхой а Даьхенна мутIахьа болаш, дай сийле йожа ца еш чакхбаргхиларах ше тешаш ва аьлар П. М. Крутова.

ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара **С. Егорова** кагирхой тIахьийхар Нохч-ГIалгIайчен турпалий-революционерий А. Шерипова, П. Мусорова, ГI. Ахриева, А. Дьякова, пулеметчика Х. Нурадилова, летчиккий Н. Заболотне, А. Мальсагова, дукххача кхычар цIераш массаза дага кхаба а, эскаре тIемеи политически кийчо еча доккхий толамаш даха а.

Иштта Советски Эскаре гIулакх де болха кагирхой дег тIара даькъала бийцар хIанз эскаре гIулакх деш волча салтечун нанас **А. Ф. Панишенкос,** цу тайпара эскаре ваха кийчлучун нанас **М. У. Козыревас,** Грозненски гарнизона эпсара **В. А. Ковалева,** «Электроприбор» завода парткома секретара **Н. М. Ченске,** «Красный молот» завода завкома председатела **В. А. Ковалева,** Грозный станцерча локомотивни депо керттерча инженера **П. А. Ростова.**

Советски Эскаре гIулакх де болхача кагирхой цIерагIа къамаьл даьча **С. Солдатова** ший нийсархой цIерагIа гулбеннараш тешабир шоаш советски салтечун сий дола декхар дизза кхоачашдергхиларах.

Слет чакхйоалаш цун доакъашхоша республикерча беррига эскаре гIулакх де болхарашка дола кхайкарал тIайцар.

С. ШОВХАЛОВ.

«Буревестник» яха москов-ски кога гIирс бу фабрике— производственни объединене керттерча предприяте 200 гаргга моделах йола маIача наьха, кхалнаьха берий кога тIа ювха хIамаш арахеи тахан. ХIара шера арахеца продукци 70—75 процент кердайоакхх. Кога гIирса ткъо модела пачхаьлкхен дикала Знак еннай. Царна юкъе я натуральни синтетически телатах яь полиуретанови айраш дола маIача наьха ахботинкаш, чо тIабола телатах яь цIагIа лелаю кхалнаьха туфлеш, иштта кхыяраш.

Укх шера ялх миллион гаргга пар кога гIирс арахецаргба фабрико.

СУРТА ТIА: хьалхле лелаю болхло комсомолка Рыбакова Наталья. Дукха ха яц цо фабрике болх бу, цхьабакъда хIанзле автоматизированни конвейер тIа массехк операци толамца Iоvаяь яьннай из.

Б. КОРЗИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Пятилетка кхоачашъяьй

Дика дIадоладир пятилетка тIеххьара шу Грозненски макаронни фабрика коллективо. Шоай торсвашка а хьежа, болхлоша тIаийцар доккхий социалистически декхараш, шерра яхь йоаржайир уж кхоачашдара тIехь цехашта, бригадашта, къаьст-къаьстача болхлошта юкъе.

Фабрика партийни организаце (секретарь М. Д. Татаев) боккха болх дIаболабир из яхь ма-хулла дикагIа вIаштIехьйоаккхаш. Болхлой политически сакхетам лакхбеш тайп-тайпарча темаех йола лекцеш йийшай, беседаш яьй, пятилетка тIеххьарча шера лоархIам дIабовзийтар. Ерригача коллективо, хIара болхлочо тIагIертта къахьийгар. Цох беркат а даьлар.

Пхе шера план сентябрь бутт чакхбоалаш кхоачашъяьй фабрикас. ХIаьта ийс бетта йоагIа продукцена реализаци яра план 109 процент кхоачашъяьй, пайда бара яр — 155 процент, планал совгIа 73 эзар сома маьха продукцена реализаци яьй.

Уж толамаш доахача хьалха лаьттар коммунисташ макаронни цеха бригадир Т. В. Орехова, болхло Н. П. Глущенко, кхыбараш.

Къаьстта дика болх баьб Т. В. Ореховайи, Р. Г. Мулькойи бригадаша, болхлоша М. Новрузовас, М. Далаковас, Л. Г. Губановас, кхычар.

ХIанз парте XXV-ча съезда накъаболхаш керда, кхы а доккхагIа декхараш тIа а ийца, къахьегаш я фабрика коллектив. Ер шу чакхдаля юхейисача хана планал совгIа 360 эзар сома маьха йолча продукцена реализаци е лерхI цо. Из декхар дика чакхдоаккхаш а да.

Ю. ЮСУПОВ.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ — УЗБЕКИСТАНА КАГИРХОЙ

Укх шера бIаьстан юхье 50 шу дизад Узбекистана комсомола. ТIемеи къахьегамеи деналерча гIулакхашца сий долаш да цун ах бIаь шерара истори.

Республика комсомольцашеи кагирхошеи йизза дIахо кхухь шоай боккхагIболча новкъостий сийлахьа традицеш. Вежарашха йолча кхыча республикай кагирхошца цхьана Узбекистана кагийча нахеи мехкарашеи шефство лелаю республика 15 лоархIамегIарча халкъбоахама гIишлонна. Царна юкъе я еррисоюзни ударни комсомольски гIишлош — Бухарски кIадай комбинат, Андижански водохранилища, Средни Ази — Центр яха газопровод, Каршински аре карaерзаяр.

1300 йоккха предприяти чуйоагIаш промышленноста 101 дакъа да республике. ХIара шера заводашкеи фабрикашкеи балха боагIа 50 эзар къона болхлой — профессионально-технически образоване училищаши школаши яьхараш. Цу дешара заведенешка Iомаю цар шоай хургйолча профессе къайленаш, станокаш тIа балхаш де Iомалу уж. Теори практикеи бокъонца ше ма-ярра Iома а йий, квалифицированни специалист а волаш воагIа школа йистеяьккхар предприяте. ХIаьта Узбекистано самолеташ, бульдозераш, текстильни промышленноста чоалхане оборудовани, боамби лелабераштa юртбоахама машинаш, дукхха кхыйола хIамаш хьаю яхаш дувцаш вай долча хана, массаза а вайна дагаух, продукце деррига тайпаш хьадеча дакъа лоацаш къона болхлой хилар.

ХIанз фабрикашкеи заводашкеи шерра социалистически яхь яьржай КПСС XXV съезда баха ма-боаггIара накъабахар духьа. «ДикагIвола контролер — комсомольски цIена дог-уйла» яхаш девиз а йолаш къахьег кагийча нахеи мехкарашеи. БIаьш кагий нахи мехкарийи юкъеэзаб «Пятилеткана — къонабарий хьинаре къахьегам, говзал, кердадараш лахар», яхача боламо, 50 эзар къонача болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй шо-шоай пхе шера планаш.

Узбекистана кагирхоша дег тIара къоабал а баь, шерра хьаллаьцар «КПСС XXV съезда даха ма-доаггIара накъадахар духьа лелаеча социалистически яхьа хьакъехьара» КПСС ЦК соцам. Республика хIара комсомольски организаце, ВЛКСМ хIара члена юкъмоттигера декхар — «Пятилетка — толаме чакхъяккха, КПСС XXV съезда — даха ма-доаггIара накъагIо!» яха тIахьехам кхоачашбар. Республика кагийча нахеи мехкарашеи цу цхьан ханна шерра хьаллаьцар «КПСС XXV съезда — хьинареча къахьегама 25 декада» аьнна дIадоладаь гIулакх.

Узбекистана къонача болхлоша шоай производственни планаши декхараши толаме кхоачашдаь ца Iеш, дуккха хIамаш ду производство эргаяьккха тоаяра а. Кагирхой Iилма - технически творчества Еррисоюзни хьажара юкъе вахав 275 эзар зIамига саги йоIи. Къонача новатораша кийч а яь производствана юкъейнхьай 12 эзар совгIа маьхера предложени, изобретени, разработка, хIаьта уж юкъеяхьарах 24 миллион совгIча сома маьха экономически эффект хиннай.

Болхлой технически эшаеш, говзал лакхъяра хIара предприяте хьайийллай квалификаци лакхъю къаьстта курсаш. Занятеш хан-ханнахьа хилийтарген къона болхлой цига ахийтарген хьож комсомола комитеташ. Дукха ба вузийи техникумийи сайрийнарчен заочнии отделенешка деша багIа студенташ, болх беча кагирхой школай дешархой. Республикерча кагирхоша укх тайпара жоп делар нийслагIча пятилетка шерашка хьахиннача патриотически инициативана: «ХIара комсомольца — юкъера образовани».

ДагадоагIа вайна 50-ча шерашкарча комсомольций сийлахьа гIулакхаш. Духхьал цар низ кхаьчар Меца аре карaерзае. Шелала, чакхбала санна хьекхача миха, Iай доацача наькъашта, йIовхала, аьхки хьалмала хий ца хилара — цхьанна а хIаманна магацар къонача энтузиастий доккха хьинар юхакъовла, яьссача аренна вахар чудоссадарца, тIоадал йоацаш кхорзаденна уллача лаьттана хий моладерца бола безам боабе.

ХIанзара Меца аре — зиза доаккхаш латтача сомеи комсийн бешамаш, бIарг ма кхоачча дадача боамбеи баьцадаарийи кхашца дIанйна беркате мохк. ТолашагIча опыта лабораториа а хинна дIаэттай Меца аре — шеррача масштабе дукхьашха чIоагIъеннай укхаза боамби лелабара еш йола механизаци. ХIаьта тахан а, эггара хьалхагIа дIаболабеннарий — целинникий сийлахьа традицеш дIахо а хьош, 70-ча шерашкара комсомольцаш, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, Джизакски Каршински, Сурхан - Шерабадски яьсса аренаш карaерзаеш ба.

Къаьстта йоккха я Каршински аре — карaерзаяра Узбекистана эггара халагIа йолчарех цхьан районе — хьалъе йолаяь гIишло. Вахар доацача цу аренашка хий дахийта дезача Амударья чура хий каршински лаьттайл 132 метр лохагIа да. Вай мехка тайп-тайпарча республикашкара дукхха бараш комсомольски путевкаех а боагIаш баьхкача гIишлонхоша 2000 километр дIаьха керттера канал даьккхал, йоккхача ялх насосни станце цу чу гIолла кхашка хий ухийтаргдолаш. ХIанзле цкъа боамбе хьувкъам чуийцаб Каршински арара. Из карaерзаяра дIахо а чIоаггIа къахьегаргда хьатIайоагIача пятилеткашка. ДIахо йодача хана къонача кулгаша карaдерзадергда укхаза цхьа миллион гектар совгIа беркате лаьтта.

«Лаьтта — ахархочун са, хий — цун цIий», — оалаш хиннад массаза а халкъа юкъе, бIарччача аххана маьлхо йоагаечеи бIаьстан юхье денз гуйра тIехьа яххалца догIа ца делхачеи цу аренашка хин лоархIам цу тайппара мииштаб а хайташ. Хий ца дехкаш хилча боахам лелабулургболаш яц укхазара моттигаш.

Советски Iаьдал латтача шерашка 7,3 миллиард кубометр хий чухошаш 12 водохранилища хьаьй республике. ХIанз хьалъеш латташ шиъ кхы а я. Уж хьаераш, хьалхагIа хьалъяь хинна хии боахама объекташ а санна, къона нах ба, хIана аьлча ирригационни гIирсаш республика комсомоло тIахьожам лоаттабеш да. Духхьал кагирхой къахьегама энтузиазм бахьан долаш хии боахама гIирсаш дукхагIа хьалдара дунен тIа хьалхара моттиг лоац Узбекистано.

Узбекски халкъа къаман легаондле я, цо хадданза йоакхо еш йола хIама я боамби. Боамби лелабеча комплексни механизаци яра шефство лелаю комсомоло. Укх тIеххьарча диъ шера комсомольски организацеша хьинаре дакъа а лоацаш 200 эзар гаргга механизатор кийчваьа, КПСС XXV съезда яха ма-йоаггIара накъаяха кийчлуш йолча республика комсомоло маьхера инициатива кхайкаьяй: укх шера 100 эзар къона механизатор кийчве.

Доккхал деш оал вай, боаккхаш бола боамби Советски Iаьдал латтача шерашка 25-зза дукхагIа хиннаб. 1974 шера чубенаб цIаккха а ца хьийкъача тайпара чIоагIа хьийкъа боамби — 5 миллиони 330 эзари тонн. Ахенел совгIа бола хьувкъам машинашца чуийцаб. Боамби бахьан долаш лоаттабеча «къовсаме» дакъа лаьцар 3648 комсомольско - кагирхой бригадо, боамби чуэца машинаш лехкаш бар 19 эзар къона механизатораш.

Узбекистана комсомола летописа юкъера керда сийрда оагIув а хинна дIаэттад хьажкIий лакха хьувкъам кхебелга, соахка 100 эзар гектар совгIа лаьтта леладе вIашагIъелла ши эзар совгIа комсомольско - кагирхой бригада яр республике. Цу хана цар хьал а кхедаь, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 59,3 центнер ялат чуийцар. Укх шера къонача хьажкIаш лелаераца, климатически хьалаш во долашехьа а, 1700 эзар тонн совгIа чуера из культура. Мадарра аьлча, хIанз ялатийна лаьрхIа дIаювш йола еррига хьажкIаш къонабарий кулгашца хьалкхееш я.

ХIанз вай общество дегIаахара закономерни процессех цаI я кагирхой лоархIам лакхбалар. Из демографически хьисап, вешта аьлча бахача наьха структурана юкъе кагирхой дукхагIа бебар хинна Iац (берзи дукхагIа дарга диллача Узбекистано мехка хьалхарчарех цхьа моттиг дIалоац — бахача наьха хIара эзар сага лоархIаш 33 керда Iодаь бер). Кагирхой лоархIам лакхбалар иштта цар образоване, профессиональни кийчон боарам айбалар санна йолча факторашца а дувзаденна да.

Ах бIаь шерал кIеззига совгIа мара йоацача хана а тIехьа бIаь узбека юкъе йоазувдешар ховш ши саг мара ца хиннача цу мехка хIанз цхьаккха саг вац йоазув-дешар ца ховш. 42 вуз, 184 юкъера специальни дешара заведени я республике. Цига деша вагIа 400 эзар совгIа саг. БIаь эзар гаргга кагий нахи мехкарийи Узбекистана профессионально-технически училищашка дешаш ба. Комсомолo хьинаре новкъостал ду царна квалифицированни специалисташ, шоай гIулакха говза мастераш а болаш шоай дизза вахар дIадоладара.

Кагирхошта къахьегам дукхабезаргболаш кхетам балара лоархIаме форма а хинна цIаэттай студенчески гIишлон отрядаш. Укх тIеххьарча пхе шера цу отрядашка къахьегама хьинар чIоагIду школа яьккхай 85 эзар совгIча студенто, техникумашкеи училищашкеи деша багIараша. КхоалагIча семестре цар пайда ийцаб бIаь миллион сом совгIча капиталовложенеех. Укх тIеххьарча хана дукхха а дукхагIа шеръеннай гIишлон отрядий бIухой функцеш а. ХIанз студенташа гIирсаш хьалдаь ца Iеш, бахьача метте кхуаш боагIараштa шефство а лелаю, боккха спортивни болх а бу.

Марксистско-ленински мировоззренех кхебара беш бола болх къахьегама хьинар айдарца органически бувза йиш хулийташ дола кагирхошта коммунистически кхетам балара лоархIаме дакъа да «КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъергья!» яха Ленински зачет. Укх пятилетка диъ шера общественно-политически аттестаци йолча хана ши миллион гарггача зIамигача сагон йоIои бизза бола гражданаш шоаш хилара экзамен дIаеннай.

ХIанз комсомола комитета 5,5 эзар совгIа лектор ва республике, царех 70 процент гаргга — КПСС членаш. Царна юкъе ба Iилмай докторашеи кандидаташи.

Къона саг лерттIа вIаштIехьа а ваккха хьаоттавара лоархIамегIча декхарех цаI — из советски патриотизма, СССР халкъий доттагIала, пролетарски интернационализма уйланца хьалкхевар. Башха-дика традици а хинна дIадахар, масала, Узбекистана Самаркандски областеи Таджикистана город Пенджикентеи комсомольцаш, кагирхой, Ленина цIерагIча Ташкентски пачхаьлкхен университета студенташ союзни республикай университетий студенташца вIашагIбеттабалар. ХIара шера чIоагI а лу, дегIа а ух социалистически мехкий кагирхой союзашцара Узбекистана комсомольций бувзамаш. 1970 шерагара 1974 шерага кхаччалца 65 мехкара 75 кагирхой делегаци хиннай Узбекистане.

Карара шу — фашистски Германи эша а яь Котало яьккха 30 шу диза шу — кагийнахи мехкарийи хьинареча къахьегама, тIехдика дешара, общества пайдана гIулакхаш дара оарцагIбахарца белгалдаьннад Узбекистана комсомола. ХIара къона саг Коталон байрака юхе сурт даккхийта бокъо яккха гIерташ хиннав. Производстве хьалха латтача, тIехдика дешача а эскаре гIулакх деча а 800 къонача сага эггара доккхагIдола сий даьд сийлахь-езача байракха юхе посте отта.

Узбекистана халкъо цIаккха а биц ца болийташ дег чу лоаттабу шоай мехка паргIатои кортамукъали лораеш шоай вахар дIаденнараш. Комсомольцашеи пионерашеи лехар бахьан долаш Даьхенна яйзай хьалхагIа ца бовзаш хиннача, тIема шерашка боабаьча турпалий-мехкахой цIераш.

Нагахьа санна ах бIаь шу хьалхагIа I съезд хьеллача хана республике 30 комсомолец мара хиннавеце, тахан тха мугIарашка цхьа миллиони ах миллиони совгIа ба уж. Комсомольцаш — уж ба хьалха латта болхлойи боамби кхебераши, уж ба Iилман болхлой, студенташ, дешархой. Узбекистана комсомоле 200 эзар специалист ва, республикера 60 процент хIана бац аьнна бола комсомольцаш лакхера, йистеяланза лакхера, юкъера образовани йолаш ба.

Къахьегамхой депутатий Советашка хержад 27188 зIамига саги йоIи, республика кагирхой викалаш болаш халкъа тIахьожама органашка ва ВЛКСМ 60933 член. ХIаьта уж шоай хIара деннарча моттиге санна — боамби чуэца машин лехкача, станока хьалхашка латтача, конструкторски бюро болча хана санна бIубенна а ба цига.

Иштта я тахан комсомол-къовсамхо, комсомол-къахьегамхо, ший цIеча байракха тIа деза правительственни совгIат — Ленина орден — лепаш йола Узбекистана комсомол.

Ураим САЙДАМАТОВ,
Узбекистана ЛКСМ ЦК секретарь. (АПН).

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

КХУВШ БОАГIАРАШТА — НИЙСА КХЕТАМ

Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето лаьрхIа дувца оттадир кхелетача кагирхошта доал дари цар зуламаш делгеи малагIча хьала тIа да а, хIаьта царца беш бола профилактически болх тоабара де дезарех а лаьца дола дош. Министрий Совета заседане из тайпа дош дуаца оттадар цхьа бахьан доацаш дац. Республике укх шера нийс бетта соахкарча цу ханаца нийсдича 5,3 процент алсамдаьннад кхелетача кагирхоша даь зуламаш. Хьалха санна цу кагирхоша деча зуламашта юкъе дукхагIча даькъе паччахьалкхени бахача наьхен хIамаш лечкъаеш даьраш да. Нах байха моттигаш а дукхагIа хиннай. Иштта хьалха санна, дукха ду кхелетача кагирхоша группой, вешта аьлча, массехк сага дакъа а лоацаш деш дола зуламаш.

Къаьстта бераша дукхагIа ду зуламаш город Грозне, Гудермесе, Наьсаре, Грозненски, Наурски, Шелковской, Шалински, Сунженски районашка.

Алсамъяьннай корта бохабу малараш а мелаш бераша зуламаш даь моттигаш а. Нохч-ГIалгIай АССР гIолла укх массехк шера, хьалха санна дукха ду бераша рецидиви зуламаш, РСФСР юкъера лаьрхIача дечул дукха дукхагIа а деш.

Хьалха санна дукхагIа дола зуламаш просвещене Министерства школашка дешача дешархошеи, болх ца беча кхелетача кагирхошеи ду. 1975 шера кхелетача кагирхоша даьча зуламашта юкъе 25 процент дараш дешархоша даьд. Уж зуламаш деча дакъа лаьпача дешархошта юкъе ши процент бараш шоллагIча шера деша чубисараш ба. 1975 шера хьалхарча ах шера даьча зуламашта юкъе кхоалагIа дола дакъа цхьаннакъа балха боацачар даьд. Иштта дукхагIа хиннад болх беча кагирхоша деш дола зуламаш а.

Кхелетача кагирхоша дукха зуламаш дара керттерча бахьанех цаI да царга хьожаш саг ца хилар. Дай-ноаной бIарг тIабоаца бераш дукхагIа да Октябрьски, Заводской, Гудермесски, Шалински, Грозненски районашка.

Корта бохабу малараш а мепца кхелетача кагирхоша ду зуламаш алсамдаларо тешал ду республике корта бохабу малараш мелараш цара къовсам мелбалийта хилара.

Грозненски горпищеторгеи респотребсоюзеи мах беча организацеша торг... маш телха а еш кхелет... агирхошка спиртах даь малараш дохх. Цхьаьша йолча предприятой, учреждений кулгалхоша общественни организацеша мелбалийтаб болх беча кагирхошта юкъе корта бохабу малараш ца мелийтара тIаберзабаь бола профилактически болх.

Дешара заведеней кулгалхоша, къаьст-къаьстача предприятеша, гIишлошъеча организацеша, учреждепеша йоагIа терко ца еш бутт юххьанца лоадам боацаш законаш телхадеш бола кагирхой. Ханнахьа де дезар дац кхуваш боагIарашка зуламаш дайташ дола бахьанаш дIадахара. Мелбалийтаб харцахьа лелача кагирхошта кхетам балара болх.

Царна кхетам луча кIезига пайда эц правови пропагандах, морально-этически темаех кIезига еш лекцеши беседаши. Цопайоазон тIа, радион телевиденеи гIолла кIезига араювл кагирхошта кхетам балара дешашта хетаяь статьяши корреспонденцеши.

Нохч-ГIалгIай просвещене министерствоси (нов. Умаров) юкъерча школай кулгалхошеи кхоачам боллаш терко яц кхетаде хала долча бераща бу болх лерттIа вIаштIехьбаккхара. Педагогаша къаьстта дукхагIа терко е езаш бола кагирхой дуккхача даькъе педагогически воздействи йоацаш бус. ХIанз а моттигаш нийслу поведени дика йоаца кагирхой корта бола бахьанаш а доацаш болхлойи юрташкарча кагирхойи сайрийнарча школе е профессионально-технически училище деша хьежабаш.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да нах бахача моттигашка бераща бу болх вIаштIехьбоаккхача а. Цхьайолча дешара заведеней, домоуправленей, жилищно-боахама конторай кулгалхоша цIенхаштта лоархIам бац бераша, уж школера цIадаьхкача ханеи каникулашка долча ханеи бу болх вIаштIехьбаккхара. Бераща культурно-массови болх лелабара хьахецаш долча ахчах бизза пайда эцац жилищно-боахама органаша.

Горрайисполкомашка кхенза болча кагирхой дешашта йолча цхьайолча комиссеша хIанз а эсала бувз административни органийи общественни организацейи болх, кхенза болча кагирхошка зуламаш ца дайтара из тIаберзабац, йоагIа терко яц юкъара профилактически мероприятеш чакхъяхара, керттерча даькъе кагирхоша даьча зуламий дешашка хьажарца чакхбоаккх шоай болх.

Къахьегамхой депутатий Советий дукхагIа йолча исполкомаша кIоаргга Iомадац кхелетача кагирхоша зуламаш дара бахьанаши хьалаши. Нагтахьа мара дувца уттадац уж дешаш сессешкеи исполкомий заседанешкеи. Цу хьакъехьа тIайню решенеш дукхагIча даькъе цхьатара хьисап долаш хул, бераштеи кхелетача кагирхоштеи юкъера зуламаш дIадахара новкъостал деш хилац. Чурча гIулакхий отделаша зулам де тарлуш бола кхелета кагирхой гучабахара, уж учете оттабареи царца профилактически болх лелабареи гIулакх доагIача бесса вIаштIехьлаккхац, йоагIаш йола терко яц зуламаш деча кагирхой тоабаш йохаяра. Бераша дукха зуламаш деча массехк районашка милице берий цIенош дац.

Из деррига а теркал а даь республике бераштa доал ца хиларцеи цар деча зуламашцеи къовсам чIоагIбара чурча гIулакхий министерство (н. Буз), просвещене министерство (н. Умаров), жилищно-коммунальни боахама министерство (н. Зязин), физически культурай спортаи йола Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Комитет (н. Гайсанов), городской районнийи къахьегамхой депутатий Советий исполкомаш Министрий Совето тIайицача сацам тIа декхарийла яьй лакхе белгалдаь кхоачамбоацараш дIадаха а кхелетача кагирхошка зуламаш ца дайтара де дезараш де а.

ДНЕПРОПЕТРОВСКИ ОБЛАСТЬ. «Криворожсталь» яхача металлургически завода мартеновски цеха двухванни агрегата болат лоаладераш «КПСС XXV съезда—25 ударни декада» яхача девизагIа къахьегаш ба. Коллективо толамца кхоачашъю ше тIайийца решенеш. ХIара декада чакх массаза йоал тIайийцача декхарел 50 тонн совгIа болат лоаладу металлургаша.

СУРТА ТIА: мартеновски цеха болхлой къахьегама смена йистеяьлча.

А. ЗАПАРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Шийна тIадиллар тешшаме кхоачашду

ХIара шера лакхара хьокхамаш доахаш хьавоагIа Назрановски района «40 лет Октября» совхоза комбайнер Озиев Муса.

Пятилетка чакхйоалача шера къаьстта дика къахьийгар цо. Ший тешамерча «новкъостаца» комбайнаца кхоъ эзар тони ялат аьрдаьд, цхьа 100 гектара тIара генараш чуийцад.

ХIанз гурахьа дув ялат дIадувча хьинаре дакъа лоацаш ва Озиев Муса. Тешшаме чакхдоакх цо шийна тIадилла сельщика декхар.

СУРТА ТIА: совхоза къаьнагIа вола комбайнер Озиев Муса.

Т. АРЧАКОВА сурт.

Цар дош чIоагIа да

Хьайбаш чусовцадаьд Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхозе. ДIайоласийнай уж леладераштa йола эггара бехктокхамегIа йола ха.

Мишта кийчбеннаб укхаза хьайбаш Iаьгара дахарга?

ЛаьрхIа бригада вIашагIъелла хьалхе оарцагIбаьлар ферма кулгалхой помещенешта ремонт е. Керда гIишлош яле а кIезига дацар де дезараш. Арахьа а чухь а кIир теха, кизга бIалгаш дIаовттадаь, шелал чуя тарлучара моттигаш дIакъайлар. Къаьстта боккха теркам тIабаххийтар санитарно-гигиенически гIулакхашта.

Дерригa балхаш механизированни деце а массайолча корпуса чу автопоилкаш, кхо аратувса транспортераш я. Уж масса яр болх беш я.

Хьайбаш леладерий а йоакхо яьй ферме. КIир теха, салоIаш мел эшарца Iалашдаь да фермера цIа.

Иштта дика кийчо яьй укхаза Iан кхоачам хиллал гIожеи мошеи доакъар кийчдара. ХIанз хьайбаш чусовцадаьча хьалхарча деношка мошача доакъара шозлагIа дIайийна культураш хьокхаш кхоаб хьайбаш, сайрийна силос лу.

— Силос дика я тха, — йоах ферма учетчика Байраева Норас, — хьажал мишта юъ.

Биъ мугIарагIа латт цу корпусера хьайбаш. Нийшта юхе цаI мергIарг дацар Iодежа.

— ХIара доярка хьожадеш, кхом беш дIадехк доакъар, — йоах дIахо учетчика.

Дог гIоздувлаш дувп учетчика пятилетка чакхйоалача шера шоай коллективана карагIдувлача дикача гIулакхех. Дика чакхъяьккхай ферма кхоалагIа квартал. Укх шера паччахьалкхенга 5789 центнер шура йоххa езаш я ферма коллектив. ДIабахача нийс бетта 4763 центнер дIаеннай.

— ХьажкIаш йийнача хьайбаш доаждечa хана — август бетта шура дукха лора, —йоах ферма заведующе Курсаев Сайдапа. — Цу хана дика пайда нийцар оаха шура дукхагIа яккхара. ХIанз аькки санна шура ца йоаккхалой а, хьоанал лакхагIа хиларах приемни пункте дIаеннар зачетагIа дукхагIа хул.

Тхо цига долаш сайрийна яьккха шура хIара доярканa. ДIа а язъяь, цу буссе а приемни пункте дIайохьийтача шурий анализ яь мара цIаяханзар учетчик.

— Хьоанал 4,1 процент я хьона, — шура дIаяхьа венача шоферага накладной дIакховдадир Байраева Норас.

Хьайбаш хан-ханнахьа кхабара, рационагIа доаггIар царга дIаккхачийтара боккха теркам тIабохийт дояркаша. Цох доагIа беркат а доал. Ферме доакъар дIадуллилга механизаци яь дац. Iай из болх бе безараш скотникаш ба. Цхьа бакъда, дояркаша царга дIаккхачийтац из. ХIараяр ший групперча доахана дикагIа гIулакх де гIерт. Къаьстта чIоагIа социалистически яхь йоаржаяьй Адуева Iаламата группа йолча корпусерча дояркаша. КхоалагIча отделенерча цу ферме хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура ерригача совхозе йоаккхачул дукха дукхагIа я.

Цу корпусе болх беча дояркай дукхагIчар хIанзле шера тIайийца социалистически декхараш кхоачашдаьд. Цо хьахьокх мел беркате да республике гIоръяьнна цIи хезача Ленина шиъ орден лелаеча Адуева Iаламата дIадоладаьр. Цо Iомаяь, цунна уллув къахьегаш я Хаджиева Баянт. ШоллагIа шу да йоккха опыт йолча Адуевайца из яхье яьнна.

— Ма дика лоархIаеннай хьо, Баянт, сел цIи хезача доярканa яхье яла? — аьнна даьча хаттара иштта жоп лу доярка:

— Шийна нийсачуннца-м къовсавала хала дац. Шийла тIехволчуннца, опыт йоккхагIйолчуннца яхье ваьлча, цун хьокхамашка кхача гIерт.

ХIанз цунах хьахиинар гуш да. Шера тIайийцача социалистически декхарех 2500 килограмм яккха езаш хиннача дIабахача нийс бетта 2267 килограмм шура яьккхай Хаджиевас. Ше лелабеча 19 Iаттагара 40 тонн шура дIакхачийтай цо приемни пункте. Шера план тIеххкхоачашъяьй хIанзле цун хьехархочо, йоккхагIйолча доярка Адуева Iаламата. ХIара шера социалистически декхараш кхоачашдеш хьайоагIа из. Укх цифраша хьахьокх цун толам: 1973 шера хIара кхоабача Iаттагара 3800 килограмм яьккхар, 1974 шера — 3924 килограмм. Укх шера 4 эзар килограмм яккха дош деннад цо.

Иштача дикача гIулакхашца накъабоагIа Мичурина цIерагIча совхоза дояркаш Сийлахь-боккхача Октябра цIейна.

Т. АРЧАКОВ.

Дизза гIулакх ду «Жигулешта»

«Жигули» яхача легковой автомашинашта профилактика е а царца эша «дарба» де а тIахьийха я вай мехка хIанз итташ йола автоцентраш. Царех я грозненски автоцентр. Кхоачаш шу а дац автоцентр болх бе йолаенна, хIаьта республикера хIара кхоалагIа йола «Жигули» яха автомашина укхаза хиннай.

Автоцентре кхаьча хIара машина эггара хьалха йилий цIенъю, цул тIехьагIа «лазар» фуд хьож, де дезар хайначул тIехьагIа эшшача участке дIахьожаю. Заводе ерригача балха процессашта автоматизаци яьй, ерригa участкаш радиофикаци яь я. Предприяти къона я, укхаза болх берех 50 процент кагирхой ба. Укхаза балха боагIаш цхьаккха специальность йоацаш бар дукхагIбараш. Цудухьа квалификаци лакхъяра йола курсаш хьаелла йийзар заводе. Массехк группа Тольятти деша яхийтар. ХIанз уж тIехдикка къахьегаш ба шоай балха моттигашка. Масала, Сурхоев Муса. Дукха ха яц балха вена, хIанз лакхерча класса автослесарь ва. Дукха ха йоацаш завода дикагIвола автослесарь хоржача конкурсе котваларах Тбилиси хургйолча эональни яхье дакъа лаца бокъо яьккхар Мувсас, цу яхье шоллагIа моттиг а яьккхар.

Сурхоев Мувсайца цхьана цу яхье дакъа лоацаш хилар дикагIбола производственникаш М. Андрианов, Г. Кайфаджанов, В. Альбехаджиев.

Заводе эггара халагIчарех а бехктокхамегIчарех а лоархIаш я ялхлагIа участок. Керттерча даькъе укх участка коллективах тийша да заводо план кхоачашъяр. Укх участке болх беш ва Кайфаджанов Гарик. Дикача къахьегамца иштта белгалъяьнна я укх участке Асхабов Бауде кулгалдеш йола комсомольско-кагирхой коллектив а. Бригадера хIара болхло массехк смежни профессех болх булуш ва.

Нагахьа санна моторни участке машина «дегага» хьожe, малярни участке машина куц-сибат доакх. Укхаза къахьегараш керттерча даькъе кхалнах ба. Цар басар хьекха тоаяь машинаш хозеи дикеи хул.

ХIара участке ба производства маякаш, царца нийсбала гIерт цар новкъостий, уж ба «ТIехдика мара продукци арахецаргьяц» яхача почина инициатораш.

В. МАРЗИЕВ,

СУРТА ТIА: завода дикагIвола газосварщик Г. Кайфаджанов.

Автора сурт.

«ХАЛА УРХЕ»

М.-С. ПЛИЕВ

Ткъаьх минута яьннаяр Зоврбики Зейнали леташ боахка. Ше кIалвусача кхаьчача Зоврбика церган теха хоададаьлар Зейнала кулг.

— Сацийта вай, — аьлар сахаьдача Зоврбика, — вIаши къинтIера а даьле доттагIий хила вай?

— Хьо мишта хул селлар сийдоацача соца...

Цу ханна тийшача балхах теха мIарга кхийттар Зейнала кита тIа. БIаргех сийгаш дийлхар цунна, бIогора вера. Из бокъонца кIалвисарг а лаьрхIа тIаведар цунна Зоврбик. Шийна хьатIакхоаччаше корта техар цунна Зейнала Зоврбик лаьттара айвеш. Шозза-кхозза кIал тIа а нийкха бердах чутиллар из. Моакхаза берда йист бе а ена Iооллавелар. Цу ханна IотIабайдар Хьадриси, Дудари, Iазии.

— Мичав из? — аьлар Дудара.

— ДIа улл шоана, хьалвакха, — аьлар Зейнала, ше вагIачара хьал а ца хьовш. Ше леладер бакъахьа да е харцахьа да кхетаде хьаькъал дIакхачацар цун хIанз а. Цунга хьаттача массарел а хьалхагIа кхоачашде деза. декхар дар Зоврбика бекхам белга.

— Зоврбик, чIоагIлелахь!— Дудара оаллаше, берда йист дIахийнар Зоврбика. Цхьан дегIа хазанзар цун багара яьнна Iимад. Къонахчо санна Iоажал тIа а эцаш кхехкаш доагIача Эсал дахар хийлнеса даькха цун дегI.

«Ер-м цкъа къург бе а мича теъар», аьлча санна, шийтата Эсо кхы чIоагIагIа айдича санна хийттар IотIабаьхкараштa. Зейнал ше Iохайнача вагIар тIера хи дIа а бихьа юхейнса гударг санна. Эггара хьалха цун карах адама са даьннадар тховсара. Лаьтта кIалхара дIадодаш санна хетар цунна, ше вита а вита.

— ХьалгIатта, Зейнал, — аьлар Хьадриса, — оаха массане а бехказа валийтавар хьо тхьовре а Зоврбик харц вар масса а оагIора. Дика дац сагах чакх са дар. Цо водар ца оалаш цаI вац укхазарча кагийча нахах.

— Укх наха массадолча хIамал лакхагIа а дезагIа да шоай сий, — аьлар «эрсий инарала», — Мелла лоархIаме хиларах шоай сий ца доаде акхар юкъагIдутаргла моллагIа гIулакх. Из во оамал я.

— Хьо бакълув, — аьлар Дудара, — вайнах сиха нах ба, цу хьакъехьа Iалаьмате хьаькъале кица шоай дале а.

— Миштад из?

— «Сабаро са диад, сихало са кхихьал» яхаш да-кх.

— ЧIоагIа да, са доттагI. СалоIилга дIадаьннад. Вай бакъахьа да, ма-хулла сихагIа наькъа даьлча, — аьлар «эрсий инарала».

— Цхьа ткъаьх минута йоаллаше наькъа арабаьлар уж. Шоаш накъабаха хьаарабаьннараащцара къасташ Дудара аьлар:

— Бехк шун тхьамада болаш нийсделар тховсар нийсденна хатар. Юкъера ээдел дехача дезал а боал шоана сийдоацача. ЗIамагIчарца чIоагIагIа леладе деза эхьи ээдели. Из диц ма делаш. Дикаца вIашагIкхеталда вай!

— Дикача наькъа тIа хила! — аьлар бусачар.

Цхьа ах сахьат доаллаше сийрдаьлар. Дудари «эрсий инарали» боахкалацар, герзал совгIа кара хIама ецe а. Бахтараш дийтта доккха салтий тIормеш доахкар Хьадрисаи Зайналаи ги. Царел совгIа топаши тепчаши яр. СалаIа сайцар уж Эса йистте. Керта тIара кIай парик хьал а яьккха йовлакх хьеккар «эрсий инарала».

— Дуненахь дагадацар, — аьлар Зейнала.

— Фу? — велавелар «инарал».

— Уж хьа мосаш яц аьнна.

— Цкъаза кхалнаьха баракъаш дийха лела везаш я нийслу. Вахаро дувхийт хьа безам бене а, — аьлар «эрсий инарала».

Цхьа ткъаьх минута са я[1] леIа болабелар уж. Малх хьал а баьнна къаьгар лоамий бовхьаш. Эса доагIача кIоаргача берча баьле яр хIанз а. ХIаьта а оалхазарий ашараша сомаяьккха дийнйр берче. Шоай ткъамаш шерра доаржа а даь хьалла лакхе, лоамий бовхьамашта нийсса готувсаш лелар аьрзи. ДаьгIенашка долха наькъаш дIа а къийста геттара хала бар никъ. Iаьржа денача хиво доккхий тIойи мархIа ма-хожжа сома хенаши дехкадар наькъа тIа. Цхьацианахьа никъ хиларах вIалла белгало а яцар. ВIаши гIо а деш тIехбувла безаш хулар. Дудара каст-каста йовлакх хьоккхар юхьа тIа а фоарта а. Цо ког Iомассаза оттабу «цIекх-цIекх» йовхар айра доастаденнача эпсарий икко. «Инарала» садуар цо. «Хьо йиса хьай да венна! Саца яхилга фуд ца ховча беро увзабу пандар ма-хиларий хьо-м», яхаш.

— Сенна ух хьо эгIаз? Аз ма-аьннадарий хьога кога гIирс хувца! «А, сона хац иккашца мара лела!» Воле хIанз хабар ца а дувцаш, — аьлар цунга «эрсий инарала». Дудар хIаьта а сердар икка. Цкъаза бихьа а бихье чIоагIа Iотохар цо цIувзаш йола икк тIаювха ког. Цхьан юккъа ца цIувзаш соцар икк. ТIаккха юха а цIувза йолалора. Цкъа цо иштта чхарах мIарга дIатехача велаваланза Iеваланзар Зейнал. Велавелар «эрсий инарал» а.

— Цкъа-шозза корта дIатохаре кIезигагIа цIувза мегар, — аьлар «эрсий инарала» Дудара дIахозаргдоацаш. Белабелар Хьадрис а Зейнал а.

— ХIанз шозлагIа воагIа со укх наькъа тIа гIолла, — аьлар Дудара, — из дар Германе вайца тIом хьоабалехьа цхьа шу хьалха. Кхаь даькъа йийкъа а йийкъа, Эсал дехьагIа гIолла цхьа дакъеи укхаза гIолла шоллагIа бараши, лакхе тIагIолла кхоалагIа бараши — бIарчча гIашлой полк яр соца.

— Фу леладора оаш, лела? — хьаттар Хьадриса.

— Дукха эбиргий тоабаш яр укхаза цу хана. Са хьалдаккхийтацар цар ГуржегIа болача наькъага. Кхы де хIама а ца хинна, карательни экспедици яйта лаьрхIар инарал-губернатора. Цу хана есаула чин хиннача сога яр укх чу гIолла ена батальон.

— ТIаккха фу хилар шун? хьаттар Зейнала.

— Дика дагадагIац сона, дIа а хьа а нах а боабеш, массехк эбарг есаралла а воалавеш болх-м бир оаха. ХIаьта а бутт балалехьа ГуржегIа йода почта а йовхаш моттиг йир эбаргаша, — аьлар Дудара.

Малх хьаллакх, а бенна сийрдаьлар берче. ЦIенача дото долаш санна къегар хьеIа доагIа Эса. КIеззига гаьнаш а ягIаш хозача баь тIа ший гира тIорми Iоккхессар вIохьвенна кхоккавеннача Хьадриса. Хоза зизаш дагIар баь тIа. Маьлхо гIаддига ашараш а лекхаш лаккха кхувсалора когаша чувхаду баьца баскилгаш, хьун юкъера хьахозар аькхо кагъю гаьнаш.

— ХIанз-м хIама кхаьллача а хьалха дац, — аьлар Зейнала, гира Iобаьккхача баьццара бос болча тIорме барч а доасташ.

Дуача хIаманна ераш юкъекхаьчача гIолла белача наьха гIараш хезар. Уж хьахеза цхьа ах минут йоаллаше гучаьлар туристий бIарчча тоаба. Ги доахкаш шоай тIормеш а долаш, боагIар уж вIаши бегаш а беш.

— Лачкъа делча а тIехьа да хIанз, — аьлар Дудара, — геологаш да, аргда вай.

— Бег хIама е а мегаргья, дегабуам ца бийта, — аьлар Зейнала.

ТIаккха хьахезар къонахий гIар я. Говрашта тIа а батIаш ши къопах воагIар. Яьнача можамех а тIерча гIирсах а кхетаде хала дацар уж арахьа ха йоаккхаш хиниилга. Зейнала байзар Махьмади Султани. «Хахх» аьнна паргIата са даьккхар цо. ХIанз карабоалача бацар моастагIий. Махьмаден ги тIорми а боаллаш хьайза кIай корта болча йоIон вIаши къамаьл дора.

— Твой незнайть ингуш, моя поарски незнайть, — йовхар Махьмада. туристаш эркъалъухаш белар.

ХIама дуаш багIараштa IотIакхоаччаше моаршал а хьатта ший гира тIорми баь тIа Iоккхессар Аникас.

— Тахан Буро тIа кхача дезаш гIод теха вай деце, уккхаза салоIаргда вай! —аьлар цо.

— Ассалам-Iалейкум, —аьлар Махьмада говра тIера Iо а воссаш.

— ВаIаллейкум-салам, — хьалгIайттар Дудар а Хьадрис а.

— Эъ! Даьра ер цаI-м вайгара селхан жа йицар ва, — аьнна бIа-са а еш Зейналга кулг а денна, тIаккха «эрсий инаралага» кулг делар Махьмада. Цун кулг ше дIахеццашехь диллар цо цунна тIоара нийсса тIакIалтIа эккхийташ. Султана меттахьчара Дудар лаьцар. Тепча йоаккхашехь топа хи биллача Зейнала «гIарс» аьнна вожавир Хьадрис, дIа мо бера тепча дIа а йодаш. Е Дудара а е «эрсий инарала», Хьадриса шийна а бовнзар Зейнала топа хи тохаш. Шоашта хиннар кхетаде кхензар цар. Уж метта баьхкача царца вийхка вагIар Зейнал а. Бакъда, бIаргаш делаш дар.

Ше вийхка уллаше аьрда оагIорахьа китела кача духьиг долчахьа кхуадар «эрсий инарал». Махьмада сиха кхетадир цо леладер. ЦIевача эрсий меттала Махьмада аьлар.

— Господин, инарал! Кац новкъа ба мотт сона, хьона?— Шорттига дIатIавахар из. ПIелгашца хьожаш-хьожаш, кача духьиг долча сайцар цун пIелгаш.

— Хьадал мукх! — аьлар цо Султанага. Вокхо хьакховдадир фински урс. Цун арача бухьигаца кача духьиг хьа а даьста зIамига ампула хьаяьккхар цо. Цул тIехьагIа пхьеший духьигашка хьежар Махьмад.

— Оо! — аьлар цо, — Запас а лелаяьй Iа?! ГIулакх доацаш лелаяьй. Ераш лелаечул толар боккъонца хьа йола цIи а тайпан цIи а тIаIола хьай паччахьалкхеи паспорт леладаьдаларе, «эрсий инарал» а ца яхийташ.

Ше метта воагIаше кIалгIолла дIа-юха хьежар Хьадрис. Ши аьрш мара ший тIормена гаьна воацаш уллар из. Ший мел бола низ тIа а бахийта уллача хьакIалтIа а ийкха ши мIарга биллар цо тIормена. Шозза-кхозза кIалтIайккха, гонахьара бараш хиннaчох кхеталехь Эсал бахар тIорми. Массехк саг тIахьийдар Эсана.

— Юхадовла! — мухь техар Махьмада. Цуина ховра Эсал Iочуваьннар цигачара юха аравоалалургвоацилга. Саг меттел цIокъ а лом а хIалахдергдолаш сиха долар моакхаза бердаша вIашкатоIадаь, лоаман хишта юкъе дорхденна аькха мо белгала дола бIа сийна Эса. Цхьа ах сахьат доаллашехьа хьаккхьчар оперативни группа, Николай Федорович ше вар цунна кулгалдеш. Моаршал а хьатта Iовессар из а новкъостий а. Къаьстта баркал аьлар цо студентий группана:

— Господашта - империалисташта мотт, паччахьо вIаши цIий мелийташ, дира моастагIал юкъе а делла тоIадаь даьхкача Кавказа къамех шоай Iаьржа планаш кхоачашъе хьалха санна хIанз а шоаш пайда ийбергба.

ДIаьннай уж ханаш! Вай барт-цхьоагIон, чIоагIалон лард гойташ дола масал хинна дахаргда Кавказа къамаш! Баркал шоана, комсомольцаш! Ираз долаш дахалла шо! — аьлар Николай Федоровича.

— Тхо массаза а кийча да Даьхени партеи гIулакха! Эггара тха доккхагIа дола ираз — Даьхенна гIулакх дар! — аьлар Аникас.

Иттех минута йоаллашехьа лийцараш а ийца Бурогахьа болабелар чекистех цхьабараш. Царна тIеххьа студенташ а болабелар. Махьмада лоацца хьехам а бир отряда командира. Мушаца бийхкар лийцараш ХIараисна аьттехьа а аьрдехьа а цхьацца чекист вар говрашца. — Зейнал юхевисар Махьмадаца.

— Хьий, бандюга! ГIойле ярий хьона веддавецаре? БIехал, хIаьта а лаьцарий хьо? — аьлар Зейнала юхе Iолохвеннача чекисто. Зейнал вела а велаш вагIар.

— Кхы эхь дий хIама?! Тпу, наIалт хьа бата! —аьнна тугаш техар цо Зейнала. Махьмада дош ала кхелехьа ше вагIачара дIатосса а вейна корта техача Зейнала кIалтIаэккхийтар тугаш теха чекист.

— Сацийта! — аьлар Николай Федоровича,— дага а ма дохалаш тутмакха Iоттаръе!

— ХIама дергдац, Iоа дувпаргда вай, — аьлар чекисто. Со сай даьна-м ваьвац хьона, петлицаш тIера Iоэцарах цкъа-м аз хьога хьай пIендараш дагар ца дойте...

— Долле! — аьлар Махьмада, хица кIеззига лаккехьа хьал а гIой цигга совца. Тхо хьалдоагIа шоана.

— Ер мича хьоргва? — аьлар тугаш техачо, Зейналах.

— Уккхаза вагIийта! Мича вахар кхер хьо ер? — аьлар Махьмада.

— ТIорми? — хьаьттар чекисто.

— Са ба, — аьлар Зейнала. Николай Федоровичаи Махьмадаи бIарахьежар чекист.

— Бита, оахош дIабахьаргба оаха, — аьлар Махьмада. Раьза воацаш волавелар чекист. Говра тIахайначул тIехьагIа, — Махьмад, хьаховел, — аьлар цо. Махьмад хьал а гIетта дIатавахар. Лерге а вена шорттига чекисто аьлар:

— Лоралелаш цох. БIехавсаг ва шоана из. Байрий шоана, цо сона теха корта?

— Байра, — аьлар Махьмада. —Ши-кхо церг хьа цо чу ца яьккха новкъа а да. Хьа фу гIулакх да наха юккъе цунна тугаш тоха? ГIо хIанз!

Шоаш пхьаь бисача Зейнал хьа а ваьста шинка а кулгаца цун кулг лаьцар Николай Федоровича.

— Баркал, хьона. КIант ва! Хьайх бола тешам боа ца беш чакхваьлар хьо. Советски Iаьдалгара хьайна мукъал а яьккхар Iа, — аьлар цо.

— Зоврбик мичав? — хьаьттар Махьмада.

— Шолжах дIакхийтта хургва, — аьлар Зейнала.

— Мишта? — кхетанзар Махьмад. Хиннача бесса дIадийцар цо деррига а.

— Из Iа дарах кIаьла моттиг Iаьржъялица етта йоагIар хьона. Аз массаза аьннадар хьога: «Сабар! Сабар! кхы цIаькха а сабар!» Тоаде йиш йоаца гIалат хуларий, хьо цо чувахийтаваларе!

— Са дог тиша вар, оаша уж лувцаргхиларах. Хьона а ховьа со царца ца хила тарлулга.

— Дита хIанз, дита! Чекиста а техар Iа гIулакх доацаш корта, — аьлар Махьмада.

ДIатIаваха ший тIорми хьа а баьста, юхеинса дулхи маькхи хьалдаьккхар Зейнала.

— Сийсара кхаьллача деза хIама кхалланза ва со, — аьлар цо.

— Масса саг ва толашна? — хьаьттар Махьмада.

— Массав цига? Зоврбики, Хьадриси, Увайси дIаваьннав. Виъ ва-кх, — аьлар Зайнала.

— Фу дича бакъахьа хет хьона? —хьаьттар Николай Федоровича.

— Зейналша тетта уж болча дIатIа а ваха, бартаца карадувла, аргда-кх.

— Из кхераме да, — аьлар Николай Федоровича.

— ХIамма кхераме а дац. Аз сайца ераш дIатIабугаргба толашта. Цар дов доладой тхо кхоъ ма-вий. Кхоъ мара уж а хургвац. ЦаI ха деш махургвий царех. хIаьта а, — аьлар Зейнала.

— Николай Федорович, хIанзаръяр санна ха цIаькха нийслургъяц. Цига юхебисараш мугIарера нах ба. Цхьанне, ер де ца аьлча шоашкара хIама де ховргдолаш бац, юхь дIайолае цаI ца хилча.

— Махьмад бакълув, — аьлар Зейнала а. — хьаэцаргва вай Iази. Iаснлг да-кх. Цу тIа сона тийша болх бергбац, аьнна къорIах дув биа а ва.

— Нагахьа санна, бартаца кара а баьхка цар дерий лой, топаш тохаргьяц, аьнна дош дала йиш я хьа.

— Гранатех фу дир Iа?— хьаьттар Махьмада.

— Ше яр толхаяьй, караеттача пулемета юв а дIарча са тIорме чу йоал, — аьлар Зейнала.

— Из мишта яьккхай Iа?

— Щенъе аьнадар сога.

(Йистедовлар 4-ча оагIува).

[1] Иштта цIи йолча романа шоллагIча книжка тIара. Чакхдоалар. Долалур укх шера 14 августеи 6-ча сентябреи «Сердало» газета тIа арадаьннад.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Алжир кхолламаш деш я, Алжир дешаш я

ХIара шера, ноябрь бетта юххье а тIехьа Алжире гуйранара бесаш дукхагIа хуле а, бIаьстая юхье санна къоплу бе-бе бесаш долча байракчашеи цIейна хетадаьча транспоранташеи къоарзаь городащи юрташи. 1 ноябре къаман цIей—революци йолаенна Ди дезду Алжирски Халкъа Демократически Республика къахьегамхоша. 1954 шера цу дийнахьа къам мукъадаккхара фронта кулгалца колониальни доала дуьхьала къовсам болабе гIеттад алжирски халкъ. ВорхI шера лаьттар цIий Iоухийта къовсам, 1962 шера мара чакъбалакзар из толаме.

Цхьабакъда кортамукъале яьккхаар аьнна алжирски революци чакхъялар хилацар. Тиша тIехьале яр колонизаторашкара къонача республикана кхьачар: йохаяь экономика, хьабе болх ца хилар, къел, йоазув - дешар ца хар. Машара фронте дIахо а йIаьххача хана лоаттабе безаш бар къовсам — экономически кхычарех тийша хIама доацаш хилар лухьа лоаттабу къовсам, мехка къахьегамхошта лерттIа вахара хьалаш вIаштIехьдахар духьа лоаттабу къовсам.

Тахан, кхойтта шу даьнначул тIехьагIа, кердача наькъагIа дегIаахара итоганаш еш я Алжир. Ший доалахьарча промышленноста лардаш еххай мехка, болх беш я машинаш ю, электротехнически заводаш, трактораш, автобусаш арахеца предприятеш, хьаьй къаман мехкдаьттагазови промышленность. Дунен тIарча ерригача газа запасех 8 процент я Алжире, хIаьта царех ши дакъа Сахаре да. Малхо боагабаьча кхеран тIоана кIал укхаза, Хасса - Рмель яхача моттига гонахьа, 2000 миллиард кубометр газ йоалл, хIавта пунах

Тахан — Алжирски Халкъа Демократически Республика Къаман цIей, революци йолаенна Ди (1954 шу).

Алжирана хьа хьашка тесса удобренеш. Сахарагара хьалхьхача лаьтташ тIа хий ухийтаргдола чIоагIа турбаш, доьзол дехьа газ йохкарах кьатIадоагIа дукхха ахча.

Алжира промышленноста дегIайоалаеча къаьстта моттиг дIалоац мехка эггара хьалха Эль-Хаджаре хьалъяьча металлургически комбинато. Цо къаьгга хьахьокх цхьана леладу советско - алжирски гIулакхаш. Кхо шу совгIа ха хьалхагIа Советски Союза новкъосталца хьалъяьчеи «Уралмашерча», еза-йоккхача машиностроене Ждановски заводерча, Харьковски электромеханически заводерча оборудованеца кийчъяьчеи цун конверторни цехо шера 400 эзар тонн совгIа болат лу. Цо кхоачам бу мехка эшача индустре «маькха» шин даькъа. ХIанз хьалъеш латта комбината шоллагIа аргIа хьалъяь яьлча 2 миллион тонн болат тергда алжирски промышленносто. Комплекс тIехьагIа мел йоккха хургьи хара иштта аьлча кхоачам ба: цуяна юкъейоагIаргья доменни производство, болат лоаладу завод, листах йола прокат хьаю завод, трубопрокатни завод. Эль-Хаджаре комбината болхлошта хьалъеш латт детсадаш, школаш, поликлиникаш а юкъе йолаш йола нах баха бIарчча массив. Соахка кердача цIеношка чуховшар дездир 2 эзар болхлой дезалаша.

ТоьаI доккхий толамаш даьхад Алжиро юрта боахамс. Цун лаьтто лу 20 миллион тоннага кхоачаш ялаташ, дукхха комсаш, цитрусови сом, финчкаш, баьцадаараш. Шийца эша юртбоахама продукташ дукхагIча даькъе ше лоаттаю тахан мехко. 1971 шера АНДР

Революционни совето тIайийцача аграрни революце Хартега хьежжа паччахьалкхан оагIонгахьара ондо новкъостал кхоач алжирски ахархошка. ДIадувза долча дерригаца лаьтташта перепись яьй, хьалда боарамаш оттадаьд доалахье хила дезача лаьтташта, хьалаьха лаьтташ уж доацачей кIезига долчей ахархошта дIаденнад. Хувцаенна алжирски юрта юхь ше а. Топпарах даьча цIалгашкара хIанзарчар тайпара цIенош а школаш, детсадаш, медицински новкъостала пункташ а йолаш йолча тоаеннача поселкашка баха дIачуух алжирски ахархой. Аграрни реформа чакхъяьккхарца цхьана толаме кхоачашъеш я юрташта электрификаци яра оттаяь къаьстта программа а.

Кортамукъале яьккхача хьалхарча денношке а денз алжирски правительства кIоаргга уйла тIаяхийтай йоазув-дешар ца харца лоаттабеча къовсама. Цу гIулакха берригача мехка курсаши кружокаши яхкаьй: балха ди чакхдаьнначул тIехьагIа парташ тIа Iохоэшар боккхагIбараш. ХIанз мехка массе миIнигге я юххьанцарен юкъерен школаш. Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш хьаеллаш латт лакхера дешара заведенеш. Алжирски университета Оранерчеи Константинерчеи факультеташта тIеххьа специалисташ кийчбе йолаенна советски специалистий новкъосталца хьалъяьи кийчъяьи Аннабера Горно-металлургически института Бумердесера дешара центр а. Дешара центра чуйоагIа мехкдаьттаи газеи институт, мехкдаьттан текстильни техникумаш. Центра паргIатачей сийрдачей аудиторешка дешаш 2, 5 эзар студент ва.

Укхаза, Аннаберча институте а санна, занятеш ю советски преподавателаша. Алжирски правительства сихха оарцагIа а яьнна, чакхдаьхача гIулакхех доккха беркат даьннад — тахан экономика дуккхача долкъошка кхача мехкий специалисташ вIалла ца эшача кхаьчай Алжир.

Кхетадеш ма-дарра, хIанз а дукха-декхараш латт Алжирски республикана хьалхашка. Хьабе болх боацаш хIанз а дукха нах ба, цхьайола районаш экономически гIулакха тIехьайнса я, городашка чуIе цIенош хьалдара проблема къоастаянза я, экономика цхьадолча доакъошка специалисташ тоъац.

Уж проблемаш къоастаяра алжирски халкъа новкъостал ду доттагIал долча социалистически мехкаша, эггара хьалхарча аргIанна Советски Союзо. Советско-алжирски гIулакхаш вIаши юкъерча доттагIала, солидарноста, вIаши хулча гIойлен принципаш тIара леладеш да. Алжиро ший массаара экспортни товараш кхухьийт СССР-е. Яьссача аренашка мехкдаьттеи гази лохаш балхаш ду советски геологаша, АНДР 30 гаргга промышленни предприяти хьалъеча а реконструкци еча а дакъа лаьцад советски специалисташа. Советскии алжирскии мелиораторашa цхьана къахьегар балхьан долаш Алжире хий цилладе 5 эзар гарггача лаьтташка. ЧIоагIа дика могабу алжирцаша советски лорий болх.

Таханара Алжир къовсам лоаттабеш, кхолламаш деш, дешаш я. ХIаьта цунна карагIдаьннараша дог тешаду, алжирски халкъ, цунна хьалхашка халонаш латте а, бIубенна ший наькъагIа — керда вахар хьалдара паькъагIа дошш хиларах.

В. ШЕЛЕНКОВ. (ТАСС).

Франкфурт-на-Майне. Дунен халкъашта юкъерча традиционни автосалоне баьхкарий тео - кам тIаозаш хиннад цига «Жигулийн» («Лада») «Москвичийн» тIеххьара моделаш хьахьокхаш хинна советски стенд. Цига цакъа лоацаш хиннай 27 мехкара цхьа эзар гаргга фирма.

Советски «Лада» тIехьтIехьагIа дукхагIа дIакйю малхб зеи - германски рынке. Уж машинаш ФРГ дIаахийта йолаьй 1974 шера. Укх шера соахкарчул ихезза гаргга дукхагIа кхаьчай уж цу мехка.

СУРТА ТIА: Укхаза хьахьокхаш я Советски мехка хьаяь автомобилаш.

А. УРБАНА сурт ТАСС фотохроника.

СибарегIара Краснознаменни тIема округ. ХIара заняте тIагIертта тIема говзал Iомаеш ба тIемахой-сибирякаш. Цар къовсам лоаттабу КПСС XXV съезда сийна тIанйца социалистически декхараш сийленца кхоачашдара тIехьа. Яхье хьалхалаттарех я коммунист гвардин капитан Н. Швайко командир вола подразделени. Цу подразделене тIемахой дукха ха йоаццаш тактически занятешка хиннаб.

СУРТА ТIА: атака еш ба мотострелокаш - гвардейцаш.

С. ДЯТЛОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Студенчески общества чемпионат

Грозне, «Красный молот» завода спорта Двореце чакхъяьннай «Буревестник» ДСО чемпионат.

Шийй говзалца а маькаралца а къаьстта белгалваьлар цига РСФСР сборни командана юкъе дакъа лоацаш хинна Нохч - ГIалгIайчера боксер Джабраилов Хьамзат. Киевера йоккха опыт йола спорта мастер О. Усенко эша а ваь чемпион хилар цох.

Шоай дегIа доззалга хьежжа хьалхара моттигаш яьхар: А. Бодняс (Украина), В. Стрельникова, А. Двизона (Москва), А. Авитисяна (Армени), С. Пергаева, В. Докукина, А. Эдельмана, Р. Енгибаряна (Ленинград), Д. Квачадзе (Грузи), Д. Тихомолова (Белорусси).

Яхьаш чакхъяьнначул тIехьагIа «Союзавтоматика» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводо котваьнначоа йилла хинна «Котало йоаккхаш денал гойтарах» яха приз елар Джабраилов Хьамзата, Грозненски мехкдаьтта институто хьожадаь совгIат Пергаев Сергейна делар.

— Грозне хIалтохаргах леташи гимнасташи санна, дика боксераш а кхебе йиш я, — аьлар чемпионате керттерча арбитра, Ерригсоюзни категоре судахочо, медицински Iилмай кандидата, Ленински комсомола преме лауреата городе Фрунзе вахача Анвар Ильязовиц Ильязова. — Из ниттта хилар бакъду Х. Джабраиловен, С. Пергаевен даьхача толамаша.

А. АЛИЕВ.

Хайча сакъердаме да

ХАЛА ДА ФУТАШЦАРЕИ ГАЛЛОНАШЦАРЕИ КЪАСТАШ

Башха чам боацаш тIаийцар американцаша кастта бустам метраша лелабергхиларах бола хоам. Атта дац царна шоаш дIаIемача футашцара, галлонашцара, милашцара къаста. «Тхона-м хIанз а дика я,» — аьле жоп лу цар метрически системага довла мегаш хилар мишта хет шоана аьнна шоашка даьча хаттара.

Цхьабакъда, из мичча бесса дале а, гIулакх миштад аьлча, футаши милаши къаеннай, хIаьта цар Iадика ювцанза ярг ца хилар эггара хьалха экономически гIулакхаша хьалхадаьккха да. США — хIанз а метрически системага бала болабаланза бола алхха цаI мара боаца чIоагIа дегIабена боккха мохк. Цхьабакъда мехкашта юкъе хIанз леладеча экономически торговии бувзамаша массанена а бустамийн таразийн цхьа система ца хилча даргдоацача доакх гIулакх.

Цхьа бахьан доацаш дац американски промышленноста цхьадола доакъош — автомобилаш ер, машинаш ер, электронно-вычислительни, — доазол дехьарча конкурентел тIехьа ца дисар духьа, доазол дехьа йохка яхьийта лаьрхIа продукци хьаеча хIанзле а кIезиг. дукха метрически система юкъехкувла дьина хилар.

Американски къаман метрически совете ТАСС-а корреспондентага баьча хоамагIа, викалий палата процедуран комиссе ювцаш латт хьатIадоагIача шера денз кIезигкIезига йоалаш США метрически системага яккхарах йола законопроект. Цу тайпара законопроекташ хьалхагIа а йийцай, цхьабакъда тайп-тайпара группировкаш духьала йовлар бахьан долаш конгрессо «соацаьяр». ХIанз викалий палато а цул тIехьагIа сенато а законопроект къоабалъергья аьнна хет американски къаман метрически советерчарна. Телевидене гIолла хьаккхайкаеча хаоттама сводкашка температурни прогнозаш цхьаза Фаренгейтаги мeттел, ЦельсегIа а хул.

ЛоархIамий кердача системага довла эггара аттагIа хургда аьнна хет бераштa. Школашка дерригa математически учебникаш кIезиг-кIезига доахаш метрически системага даха лерхI, бакъда, сов сиха а ца доахаш, цкъа доахаш беррагача мехка цхьан ханна а ца доахаш.

В. ЧЕРНЫШЕВ, ТАСС корреспондент. Вашингтон.

Тахани кхоанеи хургда

1 НОЯБРЬ

С. М. Кирова цIерагIара культуран салаIарен парк. 10.00. Йоккхача теннисах ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 16.00. Кинолекторий. «Социализмеи коммунизмеи дезала юкъера гIулакхаш яха беседа». 17.00. «Сказочники» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт. 18.00. «Кхоанарча сага духьа» яха кинофестиваль. 18.30. Халхара майда. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Сказочники» яхача вокально-инструментальни ансамбло. Парке болх беш я ерригa аттракционаш, зооуголок, лодочни станци.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 12.00. Болх бу дIа-хьа лелача «Луна-парк» цIи йолча аттракционо. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Интер» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

2 НОЯБРЬ

С. М. Кирова цIерагIара культуран салаIарен парк. 10.00. Волейболах ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 15.00. Баьшара театр. Советски района художественни самодеятельноста концерт. 16.00. Кинолекторий. «Дунен халкъашта юкъерча хьалех» йола лекци. 18.00. Тематически киноп хьокхар. 18.30. Халхара майда. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Сказочники» яхача вокально - инструментальни ансамбло. Парке болх беш я ерригa аттракционаш, зооуголок, лодочни станци.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00—11.00. Болх бу бераштен кхелетараштен долча «Заманхо» яхача кинотеатро. 10.00. «Луна-парк» яха дIа-хьа лела чехословацки аттракцион. 10.00. Iалам лорадара йолча республикански общества чакхйоаккх цIагIа леладеча зизай выставка. 14.00. «Октябра гIулакхаш наьха вахаре дах» яха книжкайи журналийи выставка. 16.00. «Владимир Ильич Ленин — революце баьчча» яха беседа. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Интер» яхача вокально-инструментальни ансамбло. 19.30. «Революце сий дола къонгаш» яха кинофестиваль.

Н. К. Крупскайй цIерагIара культура Дворец. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача кинотеатро. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

«ХАЛА УРХЕ»

(Йистедоалар. Долалур 3-ча оагIо тIа)

— Iовдала даьд Iа из, — аьлар Махьмада. — Iа фу ду хьажа а дайта тарлора цар хьога из тайпа хIама.

— Царна хов мотт хьона, цун юв мича йоал, из вIашатIа мишта йоакхх? Цхьан Хьадриса ховра-кх. Iази ворхIазза ювла тепча вIашагIъяьккхача кхо оатхал сов а яьнна хьийзавар, вокхар дIаала я ца тугаш Махьмад а Николай Федорович а белабелар.

— Сенах дел шо? —хаьттар хьатIавенача Султана. Из а велавелар дувцачох кхийттача...

Малх делкъийгара дIалестабар Махьмади, Зейнали, Султани бандитий толаш йолча кхаьчача.

— Ма-малашд шо? — аьлар хена кIал тар кхийтта ваьгIача Iазе. КIалхара цIи лаьгI з енна, мело Iи а гIетташ латтар кхувчара яъ. ГIараш а хеза толашка бийша ухкачара арававьлар шиъ.

— Ассалам-Iалейкум! — аьлар Махьмада.

— ВаIаллейкум-салам, марша доагIалда, дикаииа доагIе, — аьлар бандитех воккхагIчо.

— Хьо, юхавенавецаре а мегаргвар, Зейнал, — аьлар цхьаькханс.

— Зейнала а миссел сатохаргдацар Iа. Тохаргдацар ашшада даьла кхаь езача цIерора! — аьлар Iазе, — Зоврбика бенар бала хинна а ца Iеш гIелал яр.

Махьмади Султани Iобессар говраш тIара. Зейналга говр яцар.

— Со-м укхазара дIаваха а нагахьа санна, шоана со харп ва аьнна хете цу Эсал Iочуваха а хала вац, — аьлар Зейнала, — Е се цу Эсал гIоргвац аьнна, сийсара цунца лета а вацар.

— Из дувцаргдац вай хIанз, Хьадрис мичав? —аьлар бандито.

— Хьадрис шиъ дошо тIорми а ийца дIавахар-кх.

— Мишта? Ий даьла далла цун мелденнарг хьакхий шура юаш! — аьлар бандито.

— Из-м гаьна гIоргвацар, — аьлар Махьмада, — ХIанз сога ладувгIалаш цхьан иттех минута. Бандиташ вIаши бIарахьежар.

— ВIаши бIарахьежа а дагадовла а, хьашт дале шоаш укхаза Iоллегалца дов де а ха хургья шоана, — аьлар Махьмада, — тхо маьрша нах долга ма-гой шоана.

— Оаха ладувгI, алал Iайха дена гIулакх? — аьлар бандито.

— Iаьдало бартаца тIадувла йоах шуга. Бартаца шо тIадоагIе дош да шоана топаш тохаргьяц, аьнна! Шун тхьамалаш ба яхача наха зуламаш а дайташ, оашош леладечох ца кхеташ нах ба шоана юкъе. Шоашта Iаьдало яь суд теккхача шоай юрташка, шоай дезалашна наьха санна даха а лела а бокъо хургья шуи. Шоаш а ма-доадайта! Оашош в ма боабе гунахьа доаца нах...

Сатем эттар цхьан юккъа. ХIаране ше-шийн уйла йора. Хьахозар вагIача Эса тата, Iеха оалхазараш. Кортош лаьтта а дерзадаь латтар кхоккхе а.

— Хьо малав? — хаьттар цхьанне.

— ГПУ начальника заместитель ва, — аьлар Махьмада, — вешта аьлча, комиссар ва.

— Ер вовзий хьона?, — хаьттар цо Зейналах.

— Дика вовз, — аьлар Махьмада. — Вада ца везаш ведда мара, йиъ-пхи шу суд а яь вутаргвар. ХIанз цхьа-шийн шу совнагIа ергья тIа ца воагIе.

— ТIавоагIе?! — хаьттар Iазе.

— ТIавоагIе, ше даьчоа дехке воалс, къахетам бе а мег. Цхьаькха а да шоана,— аьлар Махьмада,—хIанз шоашка яхар ца а деш, шо юхадоале, герзаца мара къамаьл дергдац шуца. Эса чIоже го баь я шоана. Да шоай хьаштдар де.

— Iа фу ях, Зейнал?—хаьттар бандитех цхьанне.

— Аз фу аргда? Со шоана тIехьа ва. Шоана бакъахьа хетий тIагIоргда вай, гIоргдац яхий оаш, дIадовргда-кх.

— Мел ха лу оаш тхона уйла е? хаьттар бандито.

— Мел еза шоана? — юха хаьттар Махьмада.

— Цхьа ах сахьат.

— Я шоана, тхо новкъа дале дIа а гIоргда, — аьлар Махьмада.

— Дац, Iази, хIама дайита хьаьшашка, — аьлар бандито.

— Э-э, - хIе-хIе-хIеэй — аьнна цIогIа дахийтар вокхо. Еррига чIоже кхайкаеш, бер чура берча а дувлаш дахар цIогIа. Из теха иттех минута йоаллаше юкъметте гIолла лаьца шийттаза ювла топ а йолаш гучаваьлар ха тIара воагIар. ХIама дуаш багIача Махьмадагеи Султанагеи салам а денна дIатIавахар из юстаро йоккхача кхора гаьна Iийне багIа шийн новкъостий болча.

— Зоврбих валаре цунна ховргдар, — аьлар цхьанне.

— Хо-ховргдар даьра, боргIийг санна хьал а кхоссавенна, вай массава а ьийта-м — аьлар Iазе.

— ДIа ма-даьннадий из, — аьлар шоллагIчо а ,— сийсара цо леладаьр цхьаккха а дацар.

— Iа фу оал, Зейнал, —аьлар вокхагIчо юха а.

— Со, цу Увайса Iехаваьвенаре вадацар. Из мукъагI Дудара йиший воI хиннав.

— Фу ях Iа?

— Боккъала дий из? — аьлар шинне.

— Из бакъда, вай укхаза дагIар санна.

Дудараца хинна «эрсий инарал» яхаш ваийцар доазол дехьара шпион хилар а да бакъ, — аьлар Зейнала.

— Хьона сенах хов из?

— Ховргда шоана, сов вIохьвеннача цо ший кертах яьхка кIай мосаш Iойоахаш яйнаяларе, — велавелар Зейнал.

— Со дукха денал а хьаькъал а долаш саг вац. Оаша шоай хьаштдар де. Са тIавахa безам ба, — аьлар Iазе.

— Даьра, хьо воде-м со а воагIа, — аьлар цхьаькхане.

— ТIаккха кхы дувца а мича деза ер-м, — аьлар ше вокхагIа лоархIаш хиначо, — шоана хур хургда-кх тхона а.

Берригаш хьал а гIайтта дIатIабахар Махьмадарна.

— Iа дIаалал из, Зейнал, — аьлар Iазе, — хьона дикагIа ховргда из ала.

— Мегад, со-м раьза ва. Къонах шйи фу яр хьа? — хаьттар Зейнала.

— Са цIи Махьмад я.

— Арсамака-наькъан вар-м вац хьо? — хаьттар бандито.

— Ва. Арсамака-наькъан-м дукха ма-бий. Оаха лелаер даь-даь-даь цIи я, — аьлар Махьмада.

— Хезав сона вуьцаш, цудухьа хаьттадар аз, бехк ма баккхалахь.

— Бехк баккха хIама дац. Фу лаьрхIар оаша, малагIа ваIал йир?

— Оаха тIадахка лаьрхIад, Iа яххача бесса тхона топаш тохаргъеце, — аьлар Зейнала.

ГПУ начальника Николай Федоровича ший цIерагIа иштта шуга дIаала аьннад сога. Кхы цхьаькха а аргда аз.

— Фу? — аьлар массара.

— Сан са начальникеи низ дIа а ца кхоачаш шоах сага топаш тохе... ГПУ болх ца бе дош а лу аз.

— Баркал хьона!

— Дала сий долда! —аьлар бандиташа.

— Новкъостий хьабеха оаха — хаьттар Махьмада.

— Мичаб уж?! — ийкхар Iазега.

— Оо, Iази, хьо дукхавахарг! Массанахьа ба, — аьлар Махьмада.

— Герзи яра хIамеи хьагул а дий Iодилла. ТIадувха барзкъеи даа хIамеи хьазца пурам да шоана, — аьлар Махьмада. — Кхеталургбола нах бац шоана Iаьдало боабераш. Нах дукха хиларга хьежжа мара низ болаш хила йиш мичай Iаьлала ший а.

— Беха даьра-кх. Тховсарара цаI-мукъагIа паргIатта бийса ма-йоаккхаргйий укхаза, — аьлар Iазе, ший кисара хьалъяьккха ворхIазза ювла тепча баь тIа ухкача герзаш тIа Iо тIа а кхоссаш. Зейнал велавелар.

Махьмада хьалъийцар Iазе Iоккхесса тепча. Сигаленгахьа хьал а ерзаяь кхозза кхессар цо из. Цу секунде хьалла а Iоа а топаш яьлар. Иттех минут йоаллашехьа хьахезар говрий когаша ду таташ. ЦаIаш малхбузехьарен вожаш Эсагахьарен гучалийлхар говрашца боагIа чекисташ. Эсагахьара боагIавашта хьалха вар Николай Федорович.

Моаршал а хоатташ Iоваьлар из говра тIара.

— Нийса ваIал я оаша яьр — аьлар цо, — советски Iаьдало нах хила, хьаьнала даха а даха, зуламаш а дита, мара хIама яхац. Шоашта теха ха яьккхача нах санна дахаргда шо а...

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Б. Т. «Абагдейка». 10.00 — «Дай-ноаной, шоана». 10.30 — Б. Т. «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — «Художникех дола дувцараш». СССР халкъа художник Борис Ефимов. 11.25 — «ДикагIа доца товараш дукхагIа». 11.55 — Б. Т. Эрсий романс. 12.35 — Литературни дешараш. Эдуард Багрицкий. Поэмаш. 13.05 — Дуккхача шерашка хулача даьгIений кхоачамаш. 13.35 — Б. Т. «УнахцIено». 14.05 — Б. Т. Кагирхошта йола музыкальни программа. 16.30 — Б. Т. «ДоттагIал» яха телевизионни журнал. Передача дIахьу политически обозревателa Каверзневс. 17.00 — Б. Т. «Хьайбай дунен тIа». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Б. Т. Мультфильм. 18.40 — «9-гIа студи». Передача дIахьу политически обозревателa Зорина. 19.40 — Б. Т. «Нах а мапекенаш а» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 4-гIа фильм. Керттера роль дIахьу Райкина. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Кинопанорама» Передача дIахьу Капраловс. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

12.35 — Мастер, кагирхой кхетамца кхебе (нохчий меттала). 12.45 — «Эксперимент» яха документальни фильм. 13.05 — Б. Т. Музыкальни календарь. 15.40 — Советски Союзе гIолла. «Москвех дувца» яха документальни фильм. 16.35 — «Старт» яха телевизионни журнал. 16.55 — «Эффи Брист» яха художественни фильм.

2 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Б. Т. Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — Б. Т. Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — Б. Т. «Орленок». яхача телестуде юнкораш Советски Союза Турпалца Чистяковца вIашагIкхетар. 12.00 — Б. Т. «Музыкальни киоск. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Б. Т. Литературни произведенеш экрана тIа яхар. «ТIеххьара дийн» яха художественни фильм. 14.55 — Б. Т. «Книжкай тика». 15.40 — Б. Т. Спортивни гимнастиках йола дунен кубок. Англера передача. 16.30 — Б. Т. Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.00 — Б. Т. Мультфильмай программа. 17.30 — «Россе керттера улица» яхача телевизионни дукха серийни документальни фильма премьера «Шоаза ваьр» яха 9-гIа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Футболах йола СССР чемпионат. Тбилисера передача. Перерывах доазол дехьарча хьаьший бIаргашца Советски Союз». 19.45 — Б. Т. ДIалокх РСФСР заслуженни артистка Башкировс. 20.00 — Б. Т. «Кинонихьбархой клуб. 21.00—«Ха», Информационни программа. 21.30 — Б. Т. «Аида» яха Верде опера дIайоаза шоашта» яха фильм - опера (Итали). Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.45 — Советски района художественни самодеятельноста концерт. (нохчий меттала). 15.30 — Юртабоахама знанеи экран «Ставропольски метод хьайбай боахама юкъеяккха» яха документальни фильм. 15.50 — «Гоар Гаспарян» яха фильм-концерт. 16.45 — «Ираз хилда шун, мехкарий» яха художественни фильм.

РАДИО

1 ноябрь

6.30 — «Юртара Iуйре» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонах» яха радиовыпуск. 14.20 — Концерт. 14.40 — «Ленин, Октябрь, Парти» яха моттигерча авторий произведенех йола литературни композици. (эрсий меттала). 15.05 — Социалистически яхьа хьалхалаттараштa дола концерт (эрсий меттала). 15.40 — «Гойгова творчество» яха Мальсагова беседа (гIалгIай меттала). 16.00 — «Ислама тоабаш а, цар керттера наькъаш а, цар реакционни чулоцам а» яха исторически Iилмай кандидата Исаева беседа. ШоллагIа передача. (нохчий меттала). 16.15 — Ножай-Юртовски района художественни самодеятельноста концерт. (нохчий меттала).

2 ноябрь

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «Аврора залп» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 15.15 — «Ше сийгаш» яха пионераштен дешархоштен йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — Октябра накъа долхаш (эрсий меттала). 16.00 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллец Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къилбаседа - махлбоалехьара секунда 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 1—6, Грозне 3—5 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен кхаьла а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, кхоана кIезиг-дукха йоачан, а йолаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсашка 3 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш деношка 6—11 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный. ул. Ленина. 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненски рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 6924.